

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

”Vad ska jag säga, alla var emot mig”

- En kvalitativ studie om upplevelser av sociala insatsgrupper

Johanna Olsson & Ulrica Heldebro

2016

Examensarbete, Grundnivå, 15 hp
Kriminologi
Kandidatprogram i utrednings kriminologi
Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi

Handledare: My Lilja
Examinator: Lars Dolmén

Sammanfattning

Syftet med vår uppsats är att försöka få reda på hur ungdomarna, som varit föremål för sociala insatsgrupper i flera stockholmsförorter norr om Stockholm, kan uppleva insatsen. Vi vill även försöka få reda på hur övriga aktörer, så som fältassistenter, samordnare och polis i samma förorter kan uppleva sociala insatsgrupper. Sociala insatsgrupper, även kallat SiG, kan beskrivas som en lokal samverkansgrupp kring ungdomen för att försöka förhindra att denne begår brott. Samverkansgruppens verksamhet innefattar ett ihållande och konsekvent arbete kring en ungdom som kan ha riskbeteenden gällande exempelvis kriminalitet och missbruk, med målsättningen att försöka minimera riskerna för ett brottsligt beteende. Vi har genomfört en kvalitativ undersökning genom olika typer av intervjuer med ungdomar, samordnare, polis och fältassistenter. Upplevelser som existerar är en skepticism gällande polisens roll i nätverksmötena och att det finns samarbetsproblem mellan övriga aktörer. Det är viktigt att arbetet utgår från ungdomarna och deras behov annars kan det finnas risk att ungdomarna känner sig stämplade och att önskad effekt av insatsen uteblir.

Nyckelord: samverkan, stämpling, polis, kriminalitet, ungdom, SiG

Abstract

“What is there to say, everyone was against me“

-A qualitative study of the experiences of SiG

The purpose of this study was an attempt to discover what the youth participants in a suburbs north of Stockholm district, may have experienced during their involvement in “SiG”. In our study we also tried to explore what the other instances, may have experienced during their involvement in “SiG”, north of Stockholm district. “SiG” is a shortening of “social insatsgrupp” in swedish, and can be explained as the persistent local work around a youth who holds a risky behavior such as criminality and addictions to prevent that the negative characteristics escalates. In this study we use a qualitative approach, including qualitative research, such as phoneinterviews, conversations, and computer-assisted interviews. The main result we believe we have found, indicates experiences as skepticism towards the roll of the police. But also that the other instances must be committed to the cooperation. The various instances and the youth, need to understand their roles, their limitations, their goals, but also respect each others missions. Only if that can be achieved, maybe then the experience of labeling can be avoided.

Keyword: cooperation, labeling, police, criminality, youth, SiG.

Förord

Vi har genom detta arbete fått en stor förståelse för hur sociala insatsgrupper fungerar och vilka hinder man kan stöta på vid genomförande. Det har varit mycket givande att få prata med alla intervjudeltagare och ta del av deras erfarenheter.

Vi vill börja med att tacka de samordnare som tog sig tid, fast den inte fanns, att hjälpa oss med ett kontaktnät och även berätta om sitt beundransvärda arbete och upplevelser. Det är tack vare dessa samordnare som vi även fick kontakt med ungdomarna, fältassistenter och polis. Dessa vill vi också rikta ett stort tack till för att de ville prata med oss och tog sig tid att dela sina erfarenheter. Vi vill rikta ett extra stort tack till ungdomarna som var villiga att svara på våra frågor, utan er medverkan hade denna uppsats aldrig blivit av.

Vi vill även ägna ett tack till vår handledare My Lilja för hennes tålamod.

Sist men inte minst måste vi även tacka Freja Lantto Heldebro och Ingela Fransson, som korrekturläst arbetet och våra respektive, Peter och Anders med familjer, som knappt sett röken av oss under några veckors tid. Har vi väl varit hemma är det SiG vi pratat om, tack för att ni stått ut.

Johanna Olsson & Ulrica Heldebro

Stockholm 2016-08-22

Innehållsförteckning och rubriker

1. Inledning	7
1.2 Bakgrund	8
1.3 Syfte	9
1.4 Frågeställning	9
1.5 Avgränsningar	9
1.6 Centrala begrepp	10
2. Tidigare forskning	11
2.1 Samverkansprojekt i England - Youth offending teams	11
2.2 Förtroendets betydelse gentemot polis och rättsväsendet	13
2.3 Ungdomar i sociala insatsgrupper	15
2.4 Samverkans projekt i Sverige – SSPF	16
3. Teorier	18
3.1 Vetenskaplig teoretisk ansats	18
3.1.2 Socialkonstruktivism	18
3.2 Kriminologiska teorier	19
3.2.1 Stämplingsteorin	19
3.2.2 Sociala band	21
4. Metod	22
4.1 Djupintervjuer	22
4.2 Telefonintervjuer	23
4.3 Datorstödda intervjuer	24
4.4 Samtalsintervjuer	25
4.5 Tillvägagångsätt	25
4.5.1 Urval	25
4.5.2 Intervjuer	27
4.6 Bearbetning av material	30
4.7 Trovärdighet	30
4.8 Etiska ställningstaganden	31
5. Resultat och analys	33
5.1 Upplevelser av medverkan i sociala insatsgrupper	33
5.1.2 Polisens medverkan	34
5.1.3 Upplevelse av stämpling	40
5.1.4 Ungdomars sociala band	45

5.1.5 Synen på samverkan	49
6. Diskussion	51
7. Källhänvisning	56
8. Bilagor	59
Bilaga 1	59
Bilaga 2	60
Bilaga 3	61
Bilaga 4	63
Bilaga 5	64

1. Inledning

År 2009 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som skulle ge förslag på hur man kunde förhindra att kriminella grupperingar fick sitt fäste i samhället, detta som en satsning mot den organiserade brottsligheten (SOU, 2010:15). Dåvarande länspolismästare i Stockholm Carin Götblad utsågs till särskild utredare och till hennes hjälp fanns ett antal experter och sakkunniga på området. Utredningen fick namnet "Utredning mot kriminella grupperingar" vilket därefter utmynnade i en SOU rapport med namnet *Kriminella grupperingar- motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU, 2010:15). Regeringens uppdrag var att ta fram förarbeten på åtgärder för att göra det lättare för individer att lämna kriminella grupperingar. Utredningen definierar kriminella grupperingar som "från löst sammansatta nätverk till tydligt strukturerade organisationer" (SOU, 2010:15, s.11). Det framgår i utredningen att kriminella grupperingar är ett växande samhällsproblem och något man från samhällets sida behöver ta tag i. För att förhindra att dessa grupperingar växer behöver man stoppa nyrekryteringen och även hjälpa de som vill hoppa av (SOU, 2010:15, s.30). Utredningen kom fram till att det behövs en mötesplats där man kan samordna åtgärder mot ungdomsbrottsligheten, men att det även krävs uthållighet och en samverkansform där just socialtjänst, polis och skola kan samordna insatser. Detta för att sedan kunna koppla på andra organisationer för att på så sätt samordna gemensamma insatser (SOU, 2010:15, s.89). I utredningen som Götblad presenterade framgick det att om insatser koordinerades i ett tidigt skede så skulle också ungdomars möjligheter att bryta ett kriminellt mönster öka (Barnombudsmannen, 2015, s.5). Förslaget som lades fram var att; sociala insatsgrupper (SiG) med socialtjänst, polis och skola skall bildas på lokal nivå där socialtjänsten ska ha huvudansvaret för dessa insatsgrupper (SOU, 2010:15, s.89). Utredningen kom fram till att polis och skola är viktiga insatser att ha med eftersom det oftast de som i ett tidigt skede får kännedom om vilka som ligger i riskzonen för kriminellt beteende (SOU, 2010:15, s.90).

Regeringen gav i uppdrag till rikspolisstyrelsen att initiera verksamheten, sociala insatsgrupper, i Sverige utifrån Carin Götblads rapport. Uppdraget gavs till polisen, men skulle bedrivas i socialtjänstens regi. Detta eftersom det i huvudsak var andra verksamheter än polisen som skulle vara involverade i projektet (Socialstyrelsen, 2016, s.7) För att verksamheten ska få kallas sociala insatsgrupper måste det finnas ett

samtycke från ungdomarna, eller dess vårdnadshavare om ungdomen är under 15 år, och där även polis och socialtjänst måste vara en del av arbetet (SOU, 2010:15, s. 12).

1.2 Bakgrund

Åtgärden är att bilda så kallade sociala insatsgrupper, SiG, med socialtjänst, polis och även skola involverade på lokal nivå, en samverkansform som skall jobba kring och med individen för att få individen att upphöra med sitt avvikande beteende. Enligt SOU 2010:15 (s.12), bör insatsen bli lyckad, tack vare ett uthålligt och konsekvent arbetssätt, mot kriminella nätverk. Vad gäller avhopp från kriminella nätverk, bör det fokuseras på att arbeta med att motivera medlemmar som finns i dessa nätverk att välja en annan livsstil, och hitta alternativ till det liv man lever för att komma ifrån de kriminella grupperna (SOU, 2010:15, s.14).

Samverkansformen kring ungdomen utspelar sig genom bland annat regelbundna och kontinuerliga nätverksmöten, där alla aktörer kring ungdomen skall medverka, inklusive ungdomen själv och förälder/vårdnadshavare (Socialförvaltningen Stockholms stad, 2013, s.3). Nätverksmötena ska ske minst var femte vecka, men även tätare intervall kan vara lämpligt, detta beroende på ungdomens problematik. Vid varje nätverksmöte skall en åtgärdsplan upprättas (Socialförvaltningen Stockholms stad, 2013, s.3-4). Denna används som ett verktyg för att tydliggöra medverkande aktörers roller men även vad ungdomen kan förvänta sig för stöd från myndigheter, samt vad som förväntas av ungdomen själv (Socialstyrelsen, 2016a, s.25). Åtgärdsplanens huvudmål kan även kompletteras av delmål kring olika livsområden som; fritid, hälsa, kamrater, ekonomi, kriminalitet, sysselsättning etc. För varje livsområde skall det redogöras för genomförande, vem som har ansvaret för åtgärden, men även när och hur varje delmål skall följas upp (ibid).

Idag existerar sociala insatsgrupper på ett fyrtiotal platser i Sverige (Barnombudsmannen, 2015, s.5-6). Dock visar slutredovisningen från Rikspolisstyrelsen 2014 på att det finns svårigheter med att göra en vetenskaplig bedömning om ungdomarna slutat med sin kriminella livsstil som en följd av medverkan i sociala insatsgrupper (Barnombudsmannen, 2015, s.7). Barnombudsmannens rapport (2015, s.7), menar att det krävs andra och mer omfattande studier för att få en tydligare bild av resultatet.

Med denna bakgrund har vi därför valt att försöka få en bild av sociala insatsgrupper i ett område norr om Stockholm. Vi vill veta hur ungdomarna som varit delaktiga i sociala insatsgrupper upplever insatsen, hur den har kommit att påverka dem, vad som har varit bra med insatsen, respektive dåligt? På samma sätt vill vi också höra vad de övriga samarbetsparterna tycker och tänker kring sociala insatsgrupper i samma område och vad har de för upplevelser, tankar och funderingar kring projektet/insatsen.

1.3 Syfte

Syftet med denna undersökning är att ta reda hur sociala insatsgrupper, SiG, upplevs av ungdomar, samordnare, fältassistenter och polis i ett område norr om Stockholm som inkluderas av flera förorter. De kvalitativa intervjuerna används för att finna olika upplevelser kring individernas medverkan i insatsen.

1.4 Frågeställningar

- Vilka erfarenheter finns det från tiden i sociala insatsgrupper?
- Finns det något bra respektive dåligt med sociala insatsgrupper och i så fall vad?
- Vilken påverkan har sociala insatsgrupper haft på de medverkande?

1.5 Avgränsningar

I detta arbete har vi valt att avgränsa oss till ett område beläget norr om Stockholm vilket inkluderar flera förorter. Enligt statistik från Stockholms stads områdesfakta hade området år 2015 ca 50 000 invånare, varav ca 5 % är ungdomar mellan 16-19 år. Det är ett mångkulturellt område som till viss del präglas av segregation, där individer med olika bakgrunder inte möter varandra i vardagslivet i någon större omfattning. Nära hälften av alla samhällsinvånarna var år 2015 mellan 16-64 år och 85 % av dessa var födda i utlandet. Området har en arbetslöshet, som ligger på ca 7 %, vilket är förhållandevis högt om man jämför med Stockholms stad där arbetslösheten ligger på ca 3 % i åldrarna 18-64 år (<http://statistikomstockholm.se>).

Med ungdomar syftar vi på pojkar mellan 15-20 år som varit föremål för sociala insatsgrupper i detta område. Vi har också valt att fokusera på polis, fältassistenter och samordnare från samma område. Dessa intervjudeltagare kan endast beskriva sina upplevelser utifrån sig själva, och sin position. Upplevelserna är inte representativa för

vad t.ex. alla ungdomar har för upplevelser kring sociala insatsgrupper, eller vad andra aktörer inom ett annat område har för upplevelser.

1.6 Centrala begrepp

- **Social insatsgrupp - även kallat SiG**

Lokal samverkan för att förhindra ungdomar från att begå brott. Arbetet i sociala insatsgrupper avser samverkan kring en ung person där socialtjänsten ansvarar för att andra myndigheter och aktörer görs delaktiga och samverkar utifrån den unges behov (Socialstyrelsen, 2012 s.3). Fortsättningsvis i rapporten kommer förkortningen SiG att användas eftersom det är ett arbetsnamn för projektet och vi valt att skriva detta.

- **Samordnare**

Varje social insatsgrupp kräver att det finns en person som har det övergripande ansvaret för projektet. Det är en nyckelperson som har till uppgift att se till att samverkansarbetet fortgår och att det som beslutas genomförs. Denna person kan även vara ungdomens, och eventuellt familjens, specifika kontaktperson som ser till att hålla ihop allt som rör ungdomen (Socialstyrelsen, 2016a, s.22). I vissa områden kan dessa personer benämnas som lotsar, vilket är samma sak. Vanligast är att det är någon från socialtjänsten som innehar denna roll, vilket har varit fallet i vår undersökning.

- **Fältare/fältassistenter**

En fältassistent arbetar med uppsökande verksamhet och rör sig bland ungdomar på olika ställen där ungdomarna finns. Fältassistenter kan vara på skolan, fritidsgården men även ute på gatorna. De arbetar alla tider på dygnet och deras uppdrag är att i första hand få förtroende hos ungdomarna. De bygger sitt relationsskapande på att få respekt och tillit hos dessa, samtidigt som de respekterar ungdomarnas integritet. Målet är att vara en vuxen som ungdomarna kan lita på och vända sig till om de vill prata eller få hjälp (Preventionsenheten, 2015).

2. Tidigare forskning

Eftersom sociala insatsgrupper är en relativt ny samverkansform som endast funnits sedan 2011 (Socialförvaltningen, 2013, s.2) så existerar inte mycket forskning kring denna typ av insatsform. Vi har utgått från liknande forskningsprojekt och annan forskning som har koppling till sociala insatsgrupper, både vetenskapliga och rapporter från forskare och myndigheter. De databaser vi använt oss av för att hitta vetenskapliga artiklarna är Discovery, Swepub och Web of Science. Sökorden vi hade vid våra sökningar var i första hand *samverkan*, *sociala insatser*, *partnership*, *young offenders*, *police*, *confidence*, *young people*, *social work* och *juveniles*. I alla fallen valde vi *peer-reviewed* och *full text* för att få fram det som skulle vara relevant för vår undersökning. Många av de studier vi hittat har handlat om sjuk-och hälsovård, vilka vi då sorterade bort, och valde istället att bara titta på de studier som var relevanta för vår undersökning utifrån vårt syfte. I vissa av sökningarna har träffarna överstigit fem tusen och i andra fall bara några hundra. Urvalet skedde genom att vi gick igenom rubrikerna på de träffar vi fick på de första tjugo sidorna. Vi har exkluderat ca 5000 artiklar efter att ha använt sökorden och våra preferenser som *peer-reviewed* och *full text*. Utifrån de rubriker vi ansåg relevanta valde vi sedan ut ett tjugotal artiklar och utifrån sammanfattningen på dessa valde vi därefter ut åtta stycken artiklar som vi läste i sin helhet eftersom vi trodde att dessa skulle kunna vara relevanta för vår undersökning. Vårt urval, utifrån träfflistan, har då grundats sig på vilka sökord vi fick träff på och vilka aspekter artiklarna hade för avsikt att undersöka, både gällande geografi och utifrån ämne i artiklarna. Ytterligare sex av dessa artiklar valdes därefter bort eftersom vi ansåg att de inte var relevanta för vår studie utan handlade om helt andra saker. Vi valde därför endast att använda oss av John Minkes et al. - "*Partnership in working with young offenders with substance misuse problems*" och Tom R Tyler - "*Why trust matters with juvenile*", eftersom vi ansåg dessa var passande för vår undersöknings syfte och frågeställning.

2.1 Samverkansprojekt i England - Youth offending teams

I England startades ett samverkansprojekt där syftet var att motverka ungdomar att fortsätta med sitt kriminella beteende men även minska risken för återfall (Minkes, Hammersley, Raynor, 2005, s.255) Den stora skillnaden från tidigare arbetssätt med ungdomar med ett kriminellt beteende var att arbetet skulle ske med flera aktörer som fanns runt ungdomarna. Förutom skola, polis, fritidsgården och familjen så skulle även

andra frivilliga och organisationer involveras som kunde ha med ungdomarna att göra (Minkes et al., 2005, s.254).

John Minkes et al. har i sin rapport "*Partnership in working with young offenders with substance misuse problems*", som är vetenskapligt granskad, tagit upp hur YOT (Youth offending teams) kom till och vilka problem som fanns med arbetsformen. Denna slutrapport grundar sig på totalt 25 projekt mellan åren 1999-2002 om hur samarbetet mellan de olika aktörerna har fungerat (Minkes et al., 2005, s.258).

Det som konstaterades i rapporten var att det existerade samarbetsproblem mellan exempelvis frivården och andra organisationer eftersom det fanns skillnader t.ex. när det gäller ideologier och inställning (Minkes et al., 2005, s.257). Rapporten visar att synen på sekretess och huruvida man skulle använda tvång eller inte för att få ungdomarna att delta i projektet också var något aktörerna hade olika syn på. Enligt rapporten menade frivilligorganisationerna på att medverka i denna typ av projekt skall vara frivilligt för att då uppnå bästa motivation från ungdomarna. För frivården räckte det dock med endast ett domstolsbeslut för att kunna ha med ungdomarna i projektet (ibid). Rapporten visar också på att det varit oklara riktlinjer över hur arbetet med YOT skulle genomföras, det var istället de lokala projekten som själva skulle ansvara för detta, vilket i sin tur ledde till skiljaktigheter mellan områdena. I tio av fallen användes pengarna till att utöka den befintliga missbruksvården och i elva grupper expanderade arbetet som gjorts tidigare med vuxna missbrukare till att även gälla ungdomar. Av de resterande grupperna valde tre av dessa att utvidga till fler områden och den sista gruppen hade inga ungdomar aktiva i projekten utan valde att utöka andra tjänster i det brottsförebyggande arbetet istället (Minkes et al., 2005, s.259).

Av de 25 projekt som ligger till grund för denna rapport var det 20 stycken som uttryckte sin upplevelse om hur samarbetet fungerade i projektet (Minkes et al., 2005, s.261). Tio områden tyckte att samarbetet fungerade bra och att relationerna mellan de olika aktörerna var positiva. I dessa områden fanns redan en etablerad relation innan projektet börjat. Detta kunde bero på att YOT projektet byggde på en redan existerande relation eller att problem och skillnader var lättlösta (Minkes et al., 2005, s.261). Åtta av de tjugo områdena indikerade på problem i projektet, där det existerade svårlösta frågor, detta trots att gruppen generellt hade goda relationer och arbetade mot samma mål. Det

fanns kulturella skillnader i gruppen främst angående vilket förhållningsätt man skulle ha beträffande tvång eller inte gentemot ungdomarna (ibid). De två resterande projektens resultat visade att det funnits dåliga relationer mellan de inblandade, vilket gjorde att projektet hade lagts ned i förtid. De dåliga relationerna bottnade i konflikter gällande arbetsmetoder, svårigheter med sekretessen aktörerna emellan och problem med att rekrytera och behålla personal. Detta gjorde att det saknades stabilitet och kontinuitet i arbetet (Minkes et al., 2005, s. 262).

Rapporten kom fram till att en del av problemen som fanns i de olika projekten kunde bero på att det var kort tid mellan beslutet att starta upp projektet och den faktiska uppstarten. De projekt som lyckats bäst är de som tagit det lugnt och gått igenom arbetsätt, personalrekrytering och bygga kontakter innan projektet faktiskt drogs igång (Minkes et al., 2005, s.266).

Den forskning som hittills gjort på YOT har bara fokuserat på processen, inte på resultat på individnivå. Det saknas empirisk forskning på resultatet, om det verkligen har gett någon förbättring för ungdomarna (Pamment, 2010, s.219). Det är viktigt att jobba hårt med att få de olika professionerna att fungera ihop och att mäta de målsättningar man faktiskt har. Därför är det viktigt med en evidensbaserad praktik som tittar på hur det verkligen är, inte en politisk policy som kanske inte är helt verklighetsförankrad. Stor vikt måste läggas på att koordinera, samarbeta och se till att de olika grupperna fungerar tillsammans och pratar samma "språk" för att kunna uppnå de gemensamt uppsatta målen (Pamment, 2010, s.227).

2.2 Förtroendets betydelse gentemot polis och rättsväsendet

Tyler (2015), har i en vetenskaplig artikel; "*Why trust matters with juvenile*" påpekat hur viktigt förtroendet är för allmänheten när det kommer till bland annat polis och rättsväsendet. Tylers (2015), forskning bottnar i meta-analyser om hur polisens kontakt påverkar ungdomar. Forskningen visade att ungdomar har större risk att anamma ett kriminellt beteende om denne har haft kontakt med lag- och rättssystemet vid tidig ålder, vilket i sin tur kan komma att eskalera till en mer omfattande kontakt vid vuxen ålder (Tyler, 2015, s.93). Tylers forskning stärks av Laurence Steinbergs forskning som visade på att benägenheten hos ungdomen att begå kriminella handlingar handlar om deras kognitiva och emotionella utvecklingsstadium (ibid). Någon form av distraktion och avledning från ett kriminellt beteende är att föredra framför påföljder som

exempelvis arrest och häktning eftersom nästan alla ungdomar mognar till laglydiga vuxna (ibid). Tyler (2015, s.93) menar således att vissa straff istället kan frammana ett kriminellt beteende, och att ungdomen till slut kan komma att acceptera bilden av sig själv, som kriminell.

Trots vad den empiriska forskningen säger om bland annat fördelar med distraktion och avledning från ett kriminellt beteende så menar Tyler att polisstrategin inte är förenlig med detta idag. I många amerikanska städer bedriver polisen en praxis att stoppa ungdomar för bl.a. genomsökningar och förhör (ibid). Tyler (2015, s.93-94) menar att det är oerhört viktigt att överväga om denna sorts kontakt verkligen kan bygga förtroende och tillit mellan rättsmyndigheter och ungdomar. Tylers forskning påvisar två slutsatser om effekten av poliskontakt med unga. Den ena slutsatsen Tyler kommer fram till är att det inte är förekomsten av den påträngande kontakten som avgör hur ett förtroende ska formas, utan det är istället hur ungdomen upplever att de har blivit respektfullt och rättvist behandlade av polisen som är viktigast då ett förtroende ska formas (ibid). Forskningen har också visat att de unga som blev stoppade utan anledning upplevde att polisen utövade en auktoritär makt, men även att allmänheten inte fått veta hur polisen valt att fatta sina beslut. När de gäller ett rättvist beslutsfattande, vill allmänheten vara delaktig när nya riktlinjer skapas och ha en möjlighet att framföra sina åsikter när det handlar om enskilda poliser. Allmänheten vill också kunna få förklaringar till polisaktioner som tillåter dem att fastställa att polisen agerar och handlar på ett korrekt sätt som är förenligt med de politiska riktlinjerna eftersom det förbinds till förståelighet och gemensamma mål (Tyler, 2015, s.94). Något centralt rörande polisen och deras handlande är att allmänheten upplever att polisen behandlar individer, speciellt de som tillhör minoritetsgrupper, förnedrande, ohövligt, kränkande, olagligt och på andra sätt ovärdigt. Tyler (ibid) menar att effekten av att inte ha förtroende och tillit för polisen, även bidrar till ett dåligt förhållningssätt gentemot lag- och ordning men även andra myndigheter. Om allmänheten inte litar på att polisen utövar sin makt och auktoritet rättvist kommer heller inte allmänheten att hjälpa polisen i arbetet mot kriminalitet, exempelvis rapportera brott och vittna i domstol (ibid).

Polisen är den centrala kontaktpunkten mellan det offentliga och det straffrättsliga systemet. Även fast allmänheten har kontakt med domstolar så sker den huvudsakliga kontakten med polisen, därför är kontakten med och förtroendet för polisen så viktigt. Polisens metoder och strategier definierar lag- och ordning och det

straffrättsligasystemet för “den vanliga människan” (Tyler 2015, s.99). Poliser måste utbilda sig och inse vikten av en rättvis behandling men även förses med kunskaper och färdigheter för att stärka allmänhetens förtroende för polisen (Tyler 2015, s.97-98). Bättre utbildade poliser med kunskap om att bland annat avvärja konflikter kan bygga förtroende hos allmänheten, vilket i sin tur bidrar till att sannolikheten att stöta på fientligt motstånd minskar. Sannolikheten för att polisen skall behöva tillgripa våld minskar också vilket kommer att bidra till ett tryggare och säkrare samhälle, med ett större förtroende till rättsmyndigheterna (Tyler, 2015, s.98-99).

2.3 Ungdomar i sociala insatsgrupper

Hösten år 2014 bestämdes det att Barnombudsmannen skulle försöka få kontakt med barn och unga som medverkat i sociala insatsgrupper för att få ta del av deras erfarenheter. I Barnombudsmannens rapport, “*Man är inte sina handlingar - ungas röster om att medverka i sociala insatsgrupper*”, som barnombudsmannen publicerade ingick elva stycken barn och unga mellan åldrarna 15-23 år (Barnombudsmannen, 2015, s.1).

Under år 2014 redovisade polismyndigheten och andra aktuella aktörer resultatet av sina insatser inom sociala insatsgrupper (ibid). Slutredovisningen påvisade att sammanlagt 254 barn och ungdomar runt om i Sverige hade medverkat i projektet. Det som dock saknades i 2014 års redovisning från bland annat polismyndigheten var barnens- och ungdomarnas perspektiv på sociala insatsgrupper. Detta är den största anledningen till att barnombudsmannen skapade sin rapport (Barnombudsmannen, 2015, s.3). Barnombudsmannens rapport är en kvalitativ studie där de har intervjuat barn och ungdomar enskilt utan närvarande personer från de sociala insatsgrupperna (Barnombudsmannen, 2015, s.1ff). I analysen i barnombudsmannens rapport jämförs barn- och ungdomarnas intryck av att delta i en social insatsgrupp med de övergripande mål- och styrdokument som upprättats för en social insatsgrupp (Barnombudsmannen, 2015, s.3).

Barnombudsmannen (2015, s.9), kom fram till att det existerar både positiva och negativa erfarenheter av sociala insatsgrupper. Det som redovisas i rapporten är bland annat att de intervjuade ungdomarna anser att de inte fått tillräckligt med stöd för att kunna lämna kriminaliteten bakom sig och att de efterfrågar i större utsträckning insatser som kan hjälpa dem att inte återfalla i brottslighet (ibid). De positiva

erfarenheterna med sociala insatsgrupper innehåller bland annat att ungdomarna upplever att de fått stöd med praktiska saker men även känslomässigt stöd (Barnombudsmannen, 2015, s.19). De upplever också att de fått en tydlig kontaktperson som är tillgänglig för dem men även att de blir bemötta med möjligheter och framtidshopp. Bland de negativa bekräftas att ungdomarna upplever det svårt att förstå vad en social insatsgrupp verkligen är men att ungdomen heller inte ser en tydlig början på insatsen eller en förståelse när insatsen avslutas (Barnombudsmannen, 2015, s.25). Enligt barnombudsmannen (2015, s.25) menar också ungdomen att insatsen kommer för sent, då allt redan börjat gå i en nedåtgående spiral.

Barnombudsmannens analys från ungdomarnas intervjuer (2015, s.19) kommer fram till att det positiva med insatsen oftast hänger ihop med en persons arbete, en kontaktperson. Att samverkans betydelse och mottaglighet hos ungdomen representeras av de aktörer som är medverkande och då oftast beroende av en eldsjåls arbete. Barnombudsmannen menar att det existerar en otydlig bild och förståelse av vad sociala insatsgrupper verkligen är. Den bilden bekräftas också av de dokument som myndigheterna tagit fram. Slutligen menar Barnombudsmannen att sociala insatsgruppers räckvidd är mycket begränsad och att det saknas konkreta och legitima effektstudier av stödinsatsen (Barnombudsmannen, 2015, s.3).

2.4 Samverkansprojekt i Sverige - SSPF

I Söderbergs licentiatuppsats "*Individeriktad brottsprevention - om SSPF och viljan att samverka*" från 2016 skriver hon om brottspreventivt arbete på individnivå vilket är ett ganska nytt sätt att arbeta på i Sverige och Skandinavien. Hon tar där upp hur brottspreventiv samverkan konstrueras och motiveras, tolkas och omtolkas av samarbetsparterna och därefter hur arbetet utförs praktiskt. Det arbetssätt hon undersökt är SSPF som står för samarbete; *skola, socialtjänst, polis* och *fritidssektor* (Söderberg, 2016, s.9). Studien är kvalitativ och teorin har haft ett abduktivt förhållningssätt, vilket betyder att teorin växt fram vartefter material och data inhämtats och tolkats (Söderberg, 2016, s.49). Söderberg valde ut tre kommuner i Sverige och dessa var inte slumpmässigt utvalda utan valdes utifrån egna kontakter, så kallat bekvämlighetsurval (Söderberg, 2016, s.51). För att därefter få in så mycket material som möjligt för att kunna besvara sina frågor har Söderberg använt sig av flera olika

metoder och källor, så kallad triangulering (Söderberg, 2015, s.52). Hon har använt sig av intervjuer, enkäter, dokumentation och egna observationer (Söderberg, 2016, s.55).

De ungdomar som kan vara aktuella för SSPF är de som finns i riskzonen för att hamna i kriminalitet och/eller missbruk, och tanken är att dessa snabbt ska kunna fångas upp och ledas bort från brottets bana (Söderberg, 2016, s.11). Åldersmässigt arbetar SSPF, främst med ungdomar mellan 12-18 år, men i vissa fall även 10-25 år (Söderberg, 2016, s.15). Det finns en skillnad mellan SiG och SSPF gällande allvaret i oron för ungdomen, och ibland även ålder på de som blir aktuella för insatsen. Ofta är de som blir aktuella för SSPF i början av en negativ utveckling medan i SiG har ungdomarna ofta en mer etablerad koppling till kriminella nätverk, även om det kan finnas undantag (Söderberg, 2016, s.37). Skillnaden mellan den här typen av arbetssätt och traditionellt arbete med ungdomar är att, genom samtycke från ungdomen, och/eller föräldrar, få bryta sekretessen mellan exempelvis polis och socialtjänst. Även SiG arbetar med samtycke till informationsutbyte mellan myndigheter (Söderberg, 2016, s.12).

SSPF har utvecklats från Danmark där det finns ett liknande arbetssätt. Skillnaden mellan Danska SSP (skola, socialtjänst, polis) och svenska SSPF är att den danska modellen arbetar mer utifrån fältförlagt förebyggande arbete, men även i viss mån på individnivå. Den största skillnaden är dock olikheter i sekretesslagstiftningen mellan Sverige och Danmark (Söderberg, 2016, s.13). Söderberg menar att det har upptäckts inom forskning att det finns både framgångsfaktorer och försvårande faktorer för samverkan. Det kan uppstå etiska problem när det kommer till hur professionerna ska arbeta tillsammans, exempelvis olika syn på kultur och etik, men även hur man på bästa sätt skall kunna samarbeta (Söderberg, 2016, s.24). Ett problem som upptäcktes är att det kan bli slitningar mellan polisen som företräder rättsapparaten med brottsutredning och det bestraffande syftet, och socialtjänsten som har ett skyddande och behandlande syfte (Söderberg, 2016, s.25). För att kunna lyckas med ett projekt där flera olika professioner ska samarbeta tillsammans, krävs att det existerar kunskap om varandra och även en etisk kompetens (Söderberg, 2016, s.26). Ungdomsbrottsligheten är ständigt i förändring, detta kräver också i sin tur att de som ska arbeta runt dessa ungdomar också är förändringsbenägna (Söderberg, 2016, s.27).

Enligt Söderberg finns det flera studier om just samverkansprojekt och tyvärr så märks ofta att de utvärderingar som görs om dessa mest handlar om hur samverkan har

fungerat, inte effekten av projektet (Söderberg, 2016, s.28). Idag finns ingen tydlig forskning som talar för att denna typ av samverkansprojekt verkligen fungerar som det var tänkt, men trots detta startas det hela tiden upp nya liknande projekt som exempelvis SiG, SSPF och YOT (Söderberg, 2016, s.29).

3. Teorier

3.1 Vetenskaplig teoretisk ansats

Vi har valt att främst tillämpa en socialkonstruktivistisk utgångspunkt som en vetenskapsteoretisk ansats, vilket har genomsyrat hela arbetet.

3.1.2 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism är i huvudsak ett kritiskt perspektiv som ifrågasätter sociala fenomenens "naturlighet" och dess "oundviklighet" (Sarnecki, 2009 s.203). Föreläsarna för den socialkonstruktivistiska andan vänder sig emot idén om att sociala problem skall uppfattas som något objektivt. Istället anses det att de rör sig om sociala konstruktioner, som existerar i sina egna specifika sammanhang och kontexter (Sarnecki, 2009, s.203-204). Sociala konstruktioner skapas oftast av de som har makten. I ett kriminologiskt perspektiv, handlingar som kriminaliseras. Ett väsentligt problem blir då inte vem som blir en avvikare utan hur det faktiskt går till när vissa fenomen under vissa samhällsförhållanden blir till samhällsproblem, och ses som avvikande och problematiska handlingar (ibid, 2009, s.203).

Socialkonstruktivister menar också att "problemen" står att finna i det etablerade samhället. Mycket hänger ihop med stämplingsteoretiker som förespråkar samma sak, det etablerade samhället och dess krav på individen är det som ligger till grund för att bl.a. finna orsaker till brottslighet (Sarnecki, 2009, s.200). Howard Becker menar att det avvikande beteendet inte är egenskaper hos vissa individer, utan istället är beroende på omgivningens reaktioner på individens beteende. Avvikelse hos en individ är alltså inte någonting som rör handlingen i sig, utan som uppstår hos människors och omgivningens reaktioner på handlingen (ibid).

Konstruktivismens olika varianter bottnar i den socialpsykologiska traditionen där ett starkt resonemang förs kring sociala identiteter (Sohlberg, 2009 s.249). Bland annat om hur olika konstruktioner kan skapa eller förstärka olika sorters identiteter. Idén finns i

att människor beter sig i förhållande till varandra och i interaktion med varandra. På så sätt skapas och konstrueras olika identiteter, inom olika sammanhang. Identiteten hos en människa är något som kan skapas i förhållande till andra människor (Sohlberg, 2009 s.250ff). Konstruktioner kan således ske genom socialisationsprocesser där exempelvis barn skolas in i vissa mönster. Men man kan också se konstruktionen som en konsekvens av samhällsstrukturen (Sohlberg, 2009 s.253), där det är samhället och samhällets regler, normer och strukturer som lägger grunden för hur vissa mönster och identiteter för olika individer skapas. Människor i social interaktion skapar olika definitioner och konstruerar meningar, positioner, och regler (ibid, 2009 s.254-255). I vår studie fokuserar vi till stor del på hur människor i interaktion med varandra konstruerar betydelser och meningar, men även hur ett visst fenomen kan upptäckas och hur vi som forskare ska kunna urskilja och tolka det. Vi ser det som att fenomen skapas genom interaktionen mellan olika individer och sammanhang.

Socialkonstruktivister menar att människor utformar sin egen kunskap i samspel med andra. Kunskapen kommer ständigt att förändras när nya erfarenheter och nya upplevelser förstås i sitt sammanhang. I bland annat fokusgrupper så konstruerar deltagarna ny kunskap när diskussioner, nya åsikter och synvinklar kommer fram. Olika uppfattningar och tycken inom olika ämnen och teman, kan tillsammans skapa och generera ny rik kunskap (Dahlin-Ivanoff, 2013, s.72). Förståelsen och erfarenheterna i samspel, leder till utveckling av ny kunskap mellan intervjupersonen och intervjuaren där socialkonstruktivismen menar att interaktionen är en sorts lärandeprocess som sker (ibid).

3.2 Kriminologiska teorier

Det finns flera relevanta teorier som skulle kunna användas i vår undersökning men vi har valt att fokusera på i huvudsak två teorier, stämplingsteorin och sociala band. Anledningen till att vi valt dessa är att det har framkommit tankar och åsikter under intervjuerna som gör att vi anser att dessa teorier delvis kan förklara ungdomarnas och övriga inblandades upplevelse av sociala insatsgrupper.

3.2.1 Stämplingsteorin

Stämplingsteorin bygger på teorin om symbolisk interaktionism som har sina rötter i 1930- talets Chicago (Sarnecki, 2009, s.199). Det är samspelet med andra människor som påverkar vem vi är och vem vi blir. Den respons vi får från andra människor, gör

att vi ser på oss själva och på andra på ett visst sätt, och detta kan man göra både objektivt och subjektivt (Sarnecki, 2009, s.199).

En enkel förklaring till avvikande handling enligt Becker är när handlingen avviker för mycket från genomsnittet (Becker, 1963, s. 189). Ett annat sätt att förklara avvikande handling är oviljan att följa gruppens regler. Har en grupp satt upp sina regler som gäller för alla medlemmar i gruppen är det lätt att säga om någon begår en avvikande handling när denne inte följer dessa regler (Becker, 1963, s. 191).

Stämplingsteoretikerna menar att orsaken till brottslighet beror på hur samhället ser på individen och vilka krav som ställs. Fokus ligger på hur samhället reagerar på en avvikande handling och inte på hur individen reagerar på samhället (Becker, 1963, s.192). En person som vid en tidpunkt ansetts begå en avvikande handling kan vid ett senare tillfälle inte alls få samma negativa reaktion för samma beteende. Så länge en person som begår ett brott inte upptäcks uppfattas denne inte som kriminell av omgivningen. Omvänt kan vissa uppfattas som kriminell trots att de inte gjort något brottsligt eftersom omgivningen tror det. Det är även beroende på vem som begår handlingen och mot vem, till exempel en drogberoende person jämfört med en icke drogberoende person (Becker, 1963, s.193,194). Becker menar att personer i olika samhällsskikt får skilda egenskaper av samhället och att det är samhällets stämplade reaktion på individen som är förklaringen till att en person kan bli kriminell (Becker, 1963, s.26).

Stämplingsteoretikern Lemert pratar bland annat om begreppet *primär* och *sekundär* avvikelser. Den primära avvikelserna är när en person begår ett brott men inte ser sig själv som en brottsling, medan en sekundär avvikelserna är när en person begår en brottslig handling för att införliva bilden av sig själv som en avvikare (Lemert, 1951, s.199ff). Om en ungdom begår en kriminell handling och inte upptäcks får denne inte någon tillrättavisning och kanske med tiden slutar begå brott. Men om en ungdom begår en kriminell handling, får en tillrättavisning, begår fler brott och får en ännu skarpere tillrättavisning kan det leda till att ungdomen ser sig som kriminell och fortsätter bete sig efter sin "nya" identitet (Lemert, 1951, s.200). Det blir som en *självuppfyllande profetia* och den brottsliga handlingen fortsätter för att upprätthålla bilden av sig själv som avvikare (Pettersson, 2007, s.199).

Denna teori ser vi som en viktig del i det insamlade datamaterialet, där bland annat ungdomarna lyft fram perspektiv som tyder på en primär och sekundär avvikelse. Denna teori lyfter fram en problematik gällande samhällets reaktioner, som vi också ser existerar utifrån vårt insamlade material. Vi ser att stämplingsteorin är en viktig beståndsdel i vårt arbete.

3.2.2 Sociala band

Sociala band teorin av Travis Hirschi menar att man inte skall fråga vad det är som gör att vissa begår brott, utan vad det är som hindrar personer från att begå brott (Hirschi, 1969, s.301). Hirschi ställer frågan "*why do they do it?*" men tycker egentligen att man ska fråga sig "*Why don't we do it?*" för att få svar på varför individer begår brott (Hirschi, 1969, s.301). Hirschi hänvisar till fyra olika brottsreducerande band och det är avsaknaden av dessa band som medför att individer kan välja att bryta samhällsnormerna. De fyra olika banden/elementen är (1) *anknytning* till nära vänner och familj (2) frivilligt *åtagande* i samhället och en vilja att nå framgång i samhället (3) involverande och *delaktighet* i konventionella aktiviteter och (4) en moralisk *övertygelse* om att det är viktigt att följa samhällets lagar och regler (Hirschi, 1969, s.290-296). De fyra olika banden/elementen är kopplade till människors anknytning till det etablerade samhället och är därför relaterade till varandra. Hirschi menar att ju hårdare en person är knuten till det konventionella samhället desto större chans är det att denna person också har starka band till andra människor och då också till konventionella aktiviteter och accepterar samhällets regler och normer (Hirschi, 1969, s.296).

Hirschi menar vidare att av totalt sex olika kombinationer av de olika elementen är det speciellt tre kombinationer som är viktiga. Dessa är relationen mellan a) *anknytning - åtagande* b) *åtagande - delaktighet* och c) *anknytning - övertygelse*. Har en individ en bra anknytning till andra människor tenderar dessa att engagera sig i samhällets konventionella aktiviteter vilket gör att denna håller sig ifrån brottsliga handlingar (Hirschi, 1969, s.297). Om en individ utbildar sig och satsar på ett bra jobb finns ofta kopplingen att denne även engagerar sig i konventionella aktiviteter (Hirschi, 1969, s.298). Den sista kombinationen är, om individen har en nära relation till exempelvis sina föräldrar och bryr sig om vad de tycker och tänker, kommer individen troligtvis ta över föräldrarnas normer och värderingar (Hirschi, 1969, s.298). Den kritik som existerar mot teorin är att det inte tydligt nog går att definiera just begreppet kontroll.

Hirschi har heller inte kunnat förklara hur relationen med kriminella vänner och ungdomens egen kriminalitet kan påverka de sociala banden och speciellt anknytning (Sarnecki, 2009, s.244).

Trots den kritik som finns gentemot denna teori ser vi den som en viktig komponent till hur man kan se på sociala insatsgrupper. Att genom olika viktiga aktörer som finns runt omkring ungdomen, kunna knyta an med nya starka sociala band, till de konventionella och konforma elementen. På så sätt kan ungdomen bli mindre benägen att bryta mot det etablerade samhällets normer då banden stärkts till de fyra olika elementen.

4. Metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod, där även undersökningarna är kvalitativa eftersom vi har använt oss av intervjuer. Den kvalitativa metoden bottnar i en samhällsvetenskaplig syn på bl.a. människor och deras sociala värld som påverkas av forskarens tolkningssätt (Bryman, 2011, s.361). Det man gärna vill få fram genom den kvalitativa metoden är hur den sociala verkligheten uppfattas av de som är föremål för undersökningen. Den kvalitativa forskningen vill gärna uppfatta saker och ting genom de sociala aktörernas ögon och "komma bakom det yttre skenet" (ibid, 2011, s.362). Kvalitativa undersökningar är ofta benämnda med detaljerad information om den sociala verklighet som studeras. Detaljerna kan först verka vara av irrelevant diskurs men betonar istället vikten av detaljer som ett sammanhang, med den kontextuella förståelsen av det sociala beteendet. Tyngdpunkten ligger på sammanhanget, vare sig det handlar om att undersöka attityder, värderingar eller beteenden. Det kan också vara svårt att förstå hur individer inom den sociala gruppen beter sig om man inte tar hänsyn till detaljer inom den miljö de är verksamma i. Tyngdpunkten hos kvalitativa metoder fokuserar på den kontextuella förståelsen och sammanhanget i det stora helhetsperspektivet (ibid, 2011, s.263-364). Till vår hjälp har vi valt att använda oss av semistrukturerade djupintervjuer, men använt olika tillvägagångsätt. Dessa är telefonintervjuer, datorstödda intervjuer och samtalsintervjuer.

4.1 Djupintervjuer

Semistrukturerade djupintervjuer handlar i huvudsak om att intervjuaren har olika ämnen/teman som denne utgår från. Dessa ämnen/teman kan beskrivas som ett frågeschema men där frågornas ordningsföljd inte har någon betydelse (Bryman, 2011,

s.206). Frågorna brukar heller inte vara specificerade som “riktiga frågor”, utan mer allmänt formulerade med ämnen och teman som intervjun skall behandla (ibid). En djupintervju fokuserar mycket på att samtalet blir personligt, intervjuaren men även intervjudeltagaren måste kunna dela med sig av något för att förvärva ett öppet svar (Kvale & Brinkmann, 2009, s.33). Metoden bygger på att skapa en sorts social relation där intervjudeltagaren känner sig fri och säker för att prata om personliga händelser och erfarenheter. Kvale och Brinkmann (2009, s.32) påpekar vikten av att det finns en balansgång mellan att generera värdefull kunskap och att visa respekt för intervjudeltagarens integritet. Vi som intervjuare leder intervjun inom vissa teman och ämnen, men det är intervjudeltagaren som leder och bestämmer de bestämda uppfattningarna om ämnena och temana (Kvale & Brinkmann, 2009, s.46). Djupintervjuer inriktar sig på att kartlägga och utforska individers uppfattningar om exempelvis ett område, i detta fall fenomen, för att sedan försöka få intervjudeltagarna att utveckla begrepp och definiera fenomen (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012, s.229). Som forskare och vår roll i studien vill vi gå på djupet och försöka förstå intervjudeltagarnas tankar när det kommer till något som kan anses vara komplicerat, och inte något “ytligt” som exempelvis en enkät eller frågeundersökning kan ge svar på (ibid).

4.2 Telefonintervjuer

Vi genomförde även sex olika semistrukturerade telefonintervjuer. En av dem tog cirka 30 minuter, tre intervjuer tog cirka 15-20 minuter och två tog emellan 10-15 minuter att genomföra. Dessa transkriberades omgående efter avslutat telefonsamtal då vi hade allt i färskt i minne. Anledningar till att telefonintervjuer användes var att några av intervjupersonerna inte var anträffbara för annat än en telefonintervju, men även att intervjupersoner fick förhinder i sista minuten vilket resulterade i att en telefonintervju blev en snabb lösning. Fördelar med intervju per telefon är främst att det tar mindre tid i anspråk (Bryman, 2011, s.208). För en intervju som sker på plats mellan intervjuaren och deltagaren går det åt mer tid, både för intervjupersonen men även för intervjuaren. Detta i kostnader av kanske förlorad arbetsinkomst men även i tid som ska avsättas för ett möte, resväg, och engagemang med att bestämma tid och plats att träffas etc. (ibid). En annan fördel med intervju per telefon är det som avser felkällor. Vid intervjuer där bägge parterna är på plats kan respondentens svar komma att påverkas av olika faktorer som exempelvis intervjuarens etnicitet, kön, klass, ålder men även närvaron av en

intervjuare. Respondenten kan då svara på ett visst sätt som de tror kan vara "rätt sätt/svar" eller som de tror att intervjuaren skulle uppskatta trots att det inte finns något "rätt sätt/svar". Intervju per telefon tillhandahåller en viss distans både på gott och ont. Nackdelar kan vara bland annat att intervjuaren inte kan uppfatta respondentens uttryck som kan tillhandahålla viktig information. Vid en direkt intervju kan intervjuaren reagera på uttryck och tecken genom att ställa följdfrågor och försöka få vissa klagöranden (Bryman, 2011, s.209-210). Bryman (ibid) menar också att det finns vissa som anser att intervjuer per telefon passar sämre då känsliga frågeställningar ska försökas förstås, exempelvis frågor om brott, droger, alkohol och hälsa. Dock visar resultaten ingen entydig bild som kan stärka denna uppfattning (ibid).

4.3 Datorstödda intervjuer

Intervjuer med hjälp av datorer har de senaste åren fått stor spridning. Anledningar till detta kan vara att datorer ökar möjligheten att tala med människor på avlägsna och kanske farliga platser. Datorstödda intervjuer har också fördelen att de kan utföras via exempelvis e-post. Detta bidrar till att människor som är avlägsna varandra, inte påverkas avsevärt av tidsskillnader (Kvale & Brinkmann, 2009, s.165). Fördelen med datorstödda intervjuer genom bland annat e-post är att respondenterna själva fyller i svar på frågorna och materialet behöver således inte transkriberas, utan endast avidentifieras och eventuellt kodas (Bryman, 2011, s.228-229). Nackdelar som datorstödda intervjuer och telefonintervjuer har gemensamt är att information går förlorad då kroppsspråk, gester och talspråk inte syns eller kan förmedlas lika bra som vid en intervju öga mot öga (Kvale & Brinkmann, 2009, s.165). En annan nackdel med datorstödda intervjuer kan gälla vetenskapsrådets etikkrav och då främst konfidentialitetskravet. Hur kan man veta att materialet inte hamnar i orätta händer eller att man skickar det till någon annan än avsedd mottagare som då kan läsa känslig data? Det finns inget direkt uttalat om datorstödda intervjuer i vetenskapsrådets etikkrav men vi anser att det kan vara viktigt att tänka på när man gör denna typ av intervju.

Den intervju vi gjorde med en polis var av typen semistrukturerad datorstöddintervju. Vi mailade denne ett antal frågor som vi någon dag senare fick svaren på via mail. De frågor vi använde oss av var enligt bilaga 5, samma frågor som till fältassistenter och samordnare. Vi valde att utgå från samma frågor eftersom vi ville kunna se skillnader och olikheter i deras upplevelse. Intervjun genomfördes genom att vi etablerade en

kontakt med en polis som arbetat med sociala insatsgrupper i området norr om Stockholm. Denna intervju kom att genomföras relativt sent in i arbetsförloppet och intervjudeltagaren föreslog då att mailfrågor fungerade bäst för denne.

4.4 Samtalsintervjuer

Utöver en telefonintervju och datorstödd intervju genomförde vi även semistrukturerade samtalsintervjuer. Inom den kvalitativa samtalsintervjun är intresset riktat mot intervjupersonens åsikter och inställningar. Fördelar med samtalsintervjuer är att intervjun kan röra sig i olika riktningar där intervjupersonen kan få fokusera på det som denne upplever viktigt och relevant vilket kan bidra till att fånga och skapa ny viktig kunskap (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012, s.251-252). En annan fördel med samtalsintervjuer är att man har större frihet än när man är bunden vid ett standardfrågeformulär. Ordningen på frågorna kan anpassas vartefter situationer uppstår, och man kan även hitta nya angreppssätt under samtalets gång (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2013, s.40). Det finns också goda möjligheter att registrera svar som kan vara oväntade när man använder samtalsintervjuer och likaså att synliggöra problem om exempelvis hur ett fenomen gestaltar sig i olika sammanhang (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012, s.252-253). Även denna intervju är en sorts djupintervju som fokuserar på forskningsämnet genom att använda sig av öppna frågor. Det är sedan upp till intervjudeltagaren att ta fram olika aspekter och dimensioner denne tycker är viktiga och vill framföra (Kvale och Brinkmann, 2009 s.46).

4.5 Tillvägagångssätt

4.5.1 Urval

Eftersom vårt syfte inkluderar bland annat upplevelser från olika individer vilka kan ha olika sorters erfarenheter, har vi valt att använda oss av olika frågor till olika "grupper" av individer. De ena frågorna i frågeschemat (se bilaga 4) syftar bara till ungdomarna som har haft social insatsgrupp som åtgärd. Vi menar att de är semistrukturerade djupintervjuer eftersom vi har en uppsättning frågor som vi gärna vill ställa men ordningsföljden kan komma att variera beroende på hur mottaglig ungdomen är (Bryman, 2011, s.206). Frågorna är inte heller så strukturerat formulerade utan mer allmänt formulerade och följdfrågor kom att ställas beroende på situation. Eftersom vi genomförde semistrukturerade djupintervjuer så kom vi stundtals att behöva pröva svaren vi fick av intervjudeltagarna (Kvale & Brinkmann, 2009, s.33). Det kunde

handla om följdfrågor av en upplevelse eller en erfarenhet som vi ville utveckla, eller en händelse vi ansåg var viktig att lyfta fram. Vi fick tag på fem ungdomar som varit aktiva med social insatsgrupp i området norr om Stockholm som vi intervjuade. Eftersom vi själva inte hade någon personlig kontakt/relation med ungdomar som varit med i social insatsgrupp i området så tillhandahölls värdefull hjälp av områdets samordnare som hjälpte oss med denna kontakt. När det kommer till ungdomarna och urvalet användes ett målinriktat urval, vilket är en strategi som inbegriper att försöka skapa en överensstämmelse mellan forskningens frågeställning och urvalet. Urvalet baseras alltså på en önskan att intervjua personer, i detta fall ungdomar, som är relevanta för forskningens syfte (Bryman, 2011, s.434).

Den andra gruppen består av två samordnare för sociala insatsgrupper i det område norr om Stockholm som vi valt för vår undersökning. Intervjumetoden som användes här var också en semistrukturerad djupintervju där vi ansåg att de kunde diskutera öppet om olika teman/ämnen utifrån både gemensamma och egna erfarenheter. Denna intervju tog cirka 45 minuter att genomföra och transkriberades omgående efter den avslutande intervjun.

Den tredje gruppen inkluderar två fältassistenter i området norr om Stockholm. Dessa intervjuer var semistrukturerade djupintervjuer, dock kom tillvägagångsättet att se olika ut för de båda intervjudeltagarna. Den ena semistrukturerade djupintervjun genomfördes via telefon medan den andra semistrukturerade intervjun skedde via ett direktsamtal där både intervjuaren och intervjupersonen närvarade. Detta urval kom vi i kontakt med även här via samordnarna från området norr om Stockholm. Den semistrukturerade telefonintervjun tog cirka 30 minuter att genomföra medan den andra semistrukturerade djupintervjun tog cirka 45-60 minuter att genomföra. Dessa intervjuer transkriberades väldigt kort inpå intervjuerna för att fortfarande ha allt färskt i minnet.

Den fjärde intervjun bestod av en semistrukturerad djupintervju med en polis som arbetar med sociala insatsgrupper och som varit verksam i området norr om Stockholm. I detta fall genomförde vi en datorstödd intervju och denna person kom vi i kontakt med genom det kontaktnät som samordnarna i området norr om Stockholm tillhandahöll. Denna intervju skedde via e-post (se bilaga 5) då vi fann att det var passande på grund av bland annat tidsbrist och olika arbetstider. Den semistrukturerade datorstödda

intervjun behövde aldrig transkriberas eftersom allt skedde via e-post, dock avidentifierade vi intervjudeltagaren.

4.5.2 Intervjuer

Vi kom att använda oss av ett relativt stort datamaterial med olika typer av tillvägagångssätt och individer och har därför valt att använda oss av en och samma struktur, semistrukturerade djupintervjuer. De semistrukturerade djupintervjuerna genomfördes med hjälp av en intervjuguide (se bilaga 3) där olika teman och ämnen har utformats. Intervjupersonerna inom varje grupp har därefter relativt stor frihet att utforma sina svar och diskutera kring temana/ämnena (Bryman, 2011, s.414-415). Frågorna som ställs behöver heller inte komma i ordning utifrån intervjuguiden utan man kan istället knyta an till något intervjupersonen/personerna sagt (ibid, 2011, s.415). Den semistrukturerade djupintervjuerna kan efterliknas vid ett vanligt samtal som äger rum där intervjuaren tar upp olika ämnen och teman utifrån ett frågeschema och intervjupersonen sedan får associera relativt fritt kring ämnet eller temat (Kvale & Brinkmann, 2009, s.45-46). Intervjuaren kan ställa eventuella uppföljningsfrågor som denne tycker är relevanta och gärna vill utveckla (Bryman, 2011, s.206-207).

Samordnare för sociala insatsgrupper

Den planerade semistrukturerade djupintervjun förbereddes med att vi tog kontakt med samordnare för området norr om Stockholm. Vi presenterade oss själva, arbetets syfte och vår tanke med arbetet och bokade in en tid för intervju. Därefter skickade vi ut ett mail med en intervjuguide där vi redogjorde för hur en semistrukturerad intervju skulle gå till för att deltagarna på så sätt skulle kunna förbereda sig och komma med invändningar om det var något de kände att de var missnöjda med eller funderade på.

Denna grupp som bestod av två samordnare för sociala insatsgrupper i ett område norr om Stockholm kände redan varandra, vilket enligt Dahlin-Ivanoff (2013, s.77), medför att en förtroendefull miljö kan skapas som bidrar till att deltagarna kan diskutera öppet kring sina åsikter. Fördelen med en redan existerande grupp är att deltagarna kan relatera till varandras kommentarer om sina erfarenheter. Dahlin-Ivanoff (2013, s.76), menar också att det är bra att ha en så homogen grupp som möjligt eftersom det bidrar till att en diskussion kan starta. Faktorer gällande homogenitet kan exempelvis vara, kön, ålder, klass, socioekonomiska faktorer osv. Om deltagarna upplever att de inte har något gemensamt kan det bli svårt att få igång en kunskapsrik diskussion (ibid). I vårt

fall använde vi oss av en mindre grupp på två deltagare eftersom vi förväntar oss att deltagarna har mycket att tillföra och behovet av en större grupp då saknades.

Den semistrukturerade djupintervjun började med en kort inledning där vi presenterade oss själva och hade med intervjuguiden utskrivnen så vi skulle kunna gå igenom punkterna med deltagarna och de skulle ha möjlighet att ställa frågor. Vi gick även igenom generella regler, exempelvis att det är viktigt att respektera varandra och visa hänsyn eftersom det kan finnas olika uppfattningar och åsikter vilket i sig är något positivt. Vi poängterade också att det är viktigt att inte prata i munnen på varandra och att allt material kommer att bli avidentifierat (Bryman, 2011, s.459-460).

Fältassistenter

Den andra planerade semistrukturerade djupintervjun fick ändras om på grund av förhinder med kort varsel. Den ena semistrukturerade djupintervjun genomfördes via telefon, medan den andra fortlöpte som planerat med ett möte. Innan det planerade första mötet hade vi skickat ut ett mail med information om arbetets syfte, vilka vi var och vad vi trodde att fältassistenter kunde bidra med för kunskap. Eftersom vi sedan tidigare redan hade en etablerad kontakt med fältassistenter i området norr om Stockholm var en närmare presentation inte väsentlig. I likhet med den semistrukturerade djupintervjun med samordnarna medtogs ett utskrivet papper med lite information bland annat om hur intervjun kommer gå till, att allt som sägs kommer att bli avidentifierat och att det inte finns något rätt eller fel, utan bara olika aspekter och åsikter som är av stor vikt att de framförs.

Vi använde även här en intervjuguide där fokus låg på olika teman/ämnen. En fördel med en semistrukturerad samtalsintervju är att man inte är bunden till ett standardiserat frågeformulär, utan frågorna ställs beroende på vilken riktning samtalet tar och beroende på situationen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2013, s.40). Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2013, s.40-41), menar att man kan se det som att intervjupersonen och intervjudeltagaren skapar kunskap och mening i interaktionen som uppstår i intervjun.

Den andra semistrukturerade djupintervjun med fältassistenten kom att äga rum dagen efter, via telefon. Information hade lämnats dagen innan i pappersform så fältassistenten hade möjlighet att både få informationen via mail men även via papper. Som nämnts

tidigare, och i detta fall, så lämpar sig semistrukturerade telefonintervjuer bra när det är svårt att få tag på intervjupersoner och/eller när man har begränsad tid för en intervju (Bryman, 2011, s.432-433). Denna telefonintervju blev en bra lösning då vi kände att vi ville ha med två fältassistenter eftersom de skulle bidra med mycket värdefull kunskap och information om deras uppfattning gällande sociala insatsgrupper.

Ungdomar

De semistrukturerade djupintervjuerna med ungdomarna i åldrarna 15-20 år från ett område norr om Stockholm genomfördes under 8 veckor och vi kom i kontakt med ungdomarna genom samordnarna för sociala insatsgrupper i samma område. De semistrukturerade djupintervjuerna med ungdomarna ägde rum via telefon och även fast det finns kritik mot telefonintervjuer, som bland annat att viktigt material går förlorat, såsom kroppsspråk, reaktioner, gester och minspel (Bryman, 2011 s.433), så lämpade sig denna typ av intervjuer väl på denna urvalsgrupp. Bryman (2011, s.432), menar att det ibland kan upplevas som lättare att ställa frågor av känslig art via telefon eftersom man är "skyddad" och inte fysiskt närvarande, men det kan även handla om både intervjuarens och intervjudeltagarens trygghet och säkerhet (ibid). De semistrukturerade telefonintervjuerna började med en presentation av intervjuaren och syftet med frågorna. Av totalt fem ungdomar som vi intervjuade fanns det vissa som var väldigt skeptiska och inte alls ville medverka, vilket vi respekterade, men andra var villiga att dela med sig av sina erfarenheter och åsikter. Vi upplevde att vissa av dem såg en chans att få göra sig hörda och att deras åsikter faktiskt kan komma att spela roll. I vissa av fallen, innan vi ringde upp ungdomarna, ville deras socialsekreterare först kontakta ungdomen för att kolla att allt stod rätt till och att de var villiga att medverka. De semistrukturerade telefonintervjuerna med ungdomarna pågick under olika lång tid. Vissa av dem var mer benägna att prata och svara på frågor än andra. Tre djupintervjuer höll på i 15-20 min, och två djupintervjuer höll på i 10-15 min.

Polisen

Den semistrukturerade djupintervjun med en polis inom social insatsgrupp genomfördes genom ett datorstött tillvägagångsätt, via e-post. Denna polis benämns i uppsatsen endast som "polis" och vi kom i kontakt med denne i slutskedet av datainsamlingen, därför blev det en semistrukturerad datorstödd intervju via e-post. Dessa frågor kunde sedan snabbt kodas, bearbetas och analyseras (Bryman, 2011, s.413). En fördel med semistrukturerade djupintervjuer via dator är att det inte finns någon forskare eller

intervjuare som kan komma att påverka svaren hos intervjudeltagaren (Bryman, 2011, s.414-415). Intervjupersonen har stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt och tonvikten ligger på hur intervjupersonen väljer att uppfatta och tolka frågorna (ibid, 2009, s.415-416).

4.6 Bearbetning av material

Vi transkriberade de semistrukturerade djupintervjuerna direkt efter att en intervju var avklarad. På så sätt var intervjun fortfarande färsk i minnet och alla intryck intakta (Öberg, 2013, s.66). Eftersom vi fick tag på ett stort datamaterial och allt material i sin tur skall transkriberas så har mycket tid gått till just den delprocessen (Bryman, 2011, s.429). Transkribering är en mycket tidsödande process men har en stark fördel i att man behåller många av de ordalag och uttryck som intervjupersonerna använder (ibid). Vi har valt att genomföra analys av datamaterialet allt eftersom den genomförs. På så sätt delas materialet upp och man kan genomföra små analyser under hela arbetets gång. Bryman (2011, s.429-430), menar också att om man drar ut på analysprocessen tills all insamling är genomförd kan det resultera i en övermäktig känsla som är omöjlig att ta tag i och genomföra. En annan fördel med kontinuerlig analys genom arbetets gång är att vi kan bli mer medvetna om olika teman och inriktningar som dyker upp (Bryman, 2013, s.430). Vi har även valt att byta ut namnen på intervjudeltagarna till fiktiva namn för att på så sätt få mer "liv" i texten än att bara döpa om intervjudeltagarna till kodnummer. Vissa delar av datamaterialet har vi utelämnat då vi anser att det finns risk att identitet avslöjas. Vår bearbetning har resulterat i bland annat relevanta citat som vi anser intressanta och passande vårt syfte, men även citat som vi ser är återkommande teman/ämnen. Vi också kommit överens om att transkribera materialet så ordagrant som möjligt, t.ex. skriva ut pauser när intervjudeltagaren behöver tänka, eller skratta. Detta för att få en känsla av hur intervjupersonen pratade och hur stämningen var under intervjun.

4.7 Trovärdighet

Reliabilitet syftar till forskningens resultat, tillförlitligheten (reliabiliteten) behandlas i relation till en fråga om resultatet kan reproduceras vid en annan tidpunkt eller av en annan forskare (Kvale & Brinkmann, 2009, s.263). Kan intervjupersonerna komma att förändra sina svar under en annan intervju eller förmedla andra svar till en annan intervjuare? Bryman (2011, s.354), menar att det inte går att komma fram till en enda

och absolut bild av den sociala verkligheten med kvalitativ forskning. Den kvalitativa forskningen fokuserar ofta på att beskriva och upptäcka fenomen, vilket inte blir lika lätt att "ta på" som med kvantitativa data. Dock menar vi att vår data representerar fenomen och upplevelser från deltagarna så som vi tolkar deras tycken. Det som presenteras är en bild av den sociala verkligheten så som vi uppfattar den, utifrån intervjudeltagarna.

Validitet syftar till en giltighet, hur sanningsenligt något är men även riktigheten (Kvale & Brinkmann, 2009, s.264). Inom den kvalitativa forskningen syftar validitet på det fenomen som intresserar oss, kan våra efterforskningar, observationer och intervjuer mäta det tilltänkta fenomenet? Bryman (2011, s.352), menar att validiteten handlar om huruvida man faktiskt observerar, identifierar eller mäter det man faktiskt säger sig mäta. Validiteten i vår uppsats kan diskuteras med exempelvis hur valida är våra utskrifter av intervjuerna? Kan det verkligen finnas en enda sann, riktig form av omvandlingen från det muntliga till det skriftliga? (Kvale & Brinkmann 2009, s.202-203). En då mer relevant fråga skulle kunna vara; hur ser utskriften ut som lämpar sig bäst för vårt syfte? Eftersom vi vill finna fenomen och använder oss av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv så lämpar sig en ordagrann utskrift bäst (ibid, 2009, s.203), något som vi också tillämpade under arbetets gång.

Generaliserbarheten syftar i sin tur till om resultaten kan vara tillförlitliga (*reliabla*) och giltiga (*valida*), om det isåfall går att få ett liknande resultat i t.ex. ett annat område (Kvale & Brinkmann, 2009, s.280). Kan resultaten generaliseras till andra sociala miljöer och situationer (Bryman, 2011, s.352)? Kvale och Brinkmann (2009, s.280), menar att genom den humanistiska uppfattningen så är varje situation unik och varje fenomen har sin egen struktur. I den analytiska generaliseringen så gör man en överlagd bedömning om i vilken mån resultaten kan ge en vägledning för vad som skulle kunna hända i en liknande situation (Kvale & Brinkmann, 2009, s.282), hur det skulle vara i detta fall om någon annan kom och försökte replikera vår studie i en annan kontext. Det är dock viktigt att poängtera att det datamaterial vi fått fram endast representerar ungdomar och aktörer i sociala insatsgrupper i ett område norr om Stockholm och inte alla ungdomar inom sociala insatsgrupper runt om i landet, eller andra inblandade aktörer i Sverige.

4.8 Etiska ställningstaganden

Humanistisk samhällsvetenskapliga forskningsrådet tog år 1990 fram forskningsetiska principer som forskare måste förhålla sig till (Vetenskapsrådet 2004).

Det är viktigt för samhället och för individen att man bedriver forskning i olika ämnen och att kvalitén på denna är hög. Detta syftar till forskningskravet och individskyddskravet (Vetenskapsrådet, 2004, s.5). Forskningskravet är att det i samhället finns krav på att kunskapen i olika ämnen, ska bli bredare och djupare och att metoden för att nå dessa ska bli bättre. Individskyddet innebär att det även finns krav på att den enskilde individen skall skyddas i sitt privata livsförhållande och inte utsättas för psykisk eller fysisk skada, bli förödmjukad eller kränkt vilket är viktigt när man går in i en forskningsprocess (ibid). När en forskningsprocess skall påbörjas måste man fundera på om det förväntade kunskapsvärdet är större än den eventuella negativa påverkan forskningen skulle ha på individen som deltar i forskningen, eller andra runt om som kan påverkas. Något som också skall tas hänsyn till är den långsiktiga påverkan av forskningsprojektet, inte bara den kortsiktiga (Vetenskapsrådet, 2004, s.5).

Det finns fyra grundläggande krav som skall tas hänsyn till för att inte bryta mot individskyddskraven; dvs. *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2004, s.6). Vi har utifrån dessa krav varit noggranna med att informera intervjudeltagarna, antingen muntligt eller skriftligt beroende på vilken typ av intervju vi gjort, om deras roll i projektet och att det är frivilligt att vara med vilket gör att deltagarna kan välja att avbryta sin medverkan. Vi har beskrivit vilka vi är, vad vi ska ha rapporten till, vilka som kommer att få ta del av den och att alla deltagare är anonyma, även detta i vissa fall muntligt och i andra fall skriftligt beroende på vilken typ av intervju som genomfördes (bilagor 1-3). Denna information har getts muntligt vid telefonintervjuer, i övriga fall har vi antingen mailat över den till intervjupersonen eller överlämnat den vid intervjutillfället.

I vår undersökning har vi ringt upp ett antal ungdomar som varit föremål för sociala insatsgrupper i ett område norr om Stockholm, och vår avsikt har varit att fråga hur de upplever detta. I det inledande telefonsamtalet har vi informerat ungdomarna om vilka vi är och vilken avsikt vi haft med samtalet. Vi har även informerat om frivilligheten att delta vilket gjorde att några av ungdomarna valde att inte delta. Detta respekterades och vi avslutade direkt samtalet. Vissa av ungdomarna vi ringde upp var mycket skeptiska

och ville tydligt veta vilka vi var som ringde men även våra avsikter. Det var i dessa fall mycket viktigt att vi kunde förklara vad vi skulle prata om men framförallt vilka vi var. Vid intervjuer med fältarbetare och samordnare hördes vi av en tid innan, och beskrev vårt syfte och vår tanke med att intervjua dem. När vi träffades eller ringde upp för att genomföra intervjun kontrollerade vi att de fått all väsentlig information och att de fortfarande var villiga att delta genom att svara på våra frågor.

Efter alla intervjuer har vi utifrån en ljudfil transkriberat samtalen och avidentifierat alla deltagare. Allt material finns sparat så inga obehöriga kan komma åt dem och ljudfilerna kommer att destrueras efter avslutat arbete.

De svårigheter vi har sett gällande de etiska reglerna är att vi inte kan garantera att det som sagts i de semistrukturerade djupintervjuerna, där fler än en intervjuperson närvarat, inte kommer att föras vidare av de som deltagit. Vi ser även en svårighet att delge en färdig rapport till alla som deltagit i studien eftersom vi inte med säkerhet vet hur vi ska kunna hitta och få kontakt med dessa personer. En annan svårighet med konfidentialitetskravet är att personer som arbetat på den arbetsplats där intervjuerna genomförts kan ha lagt märke till att vi var där för att genomföra en intervju i ett av konferensrummen. Detta medför att människor som arbetar på bland annat samordnarnas och fältassistenternas arbetsplats kan kanske lista ut vilka som medverkat. Dock valdes det i båda fallen av intervjudeltagarna att intervjun skulle ske på deras arbetsplats. Detta för att underlätta för dem då de hade begränsat med tid.

5. Resultat och analys

I denna del kommer vi redovisa det insamlade materialet med hjälp av citerade utsagor från intervjudeltagarna samt utifrån tidigare forskning, teorier och relevant litteratur. Frågeställningarnas centrala utgångspunkt syftar till fenomenet *upplevelser* av sociala insatsgrupper, därifrån väljer vi ut relevanta teman/ämnen som vi finner betydelsefulla och överhängande genom alla intervjuer.

5.1 Upplevelser av medverkan i sociala insatsgrupper

De personer vi citerar är Emma och Sonya, vilka arbetar som samordnare inom sociala insatsgrupper och Gabriel och Andy som är fältassistenter i samma område norr om

Stockholm. Vi intervjuade även en polis som arbetar med sociala insatsgrupper och övriga namn vi anger är de ungdomar som vi pratat med.

5.1.2 Polisens medverkan

I mer än hälften av intervjuerna med ungdomarna påtalar de missnöjet med att ha med polisen på nätverksmötena. Polisens roll i de sociala insatsgrupperna kom att få en central roll i stora delar av det insamlade datamaterialet.

Polisen verkar under polislagen där det i grova drag framgår att polisens huvudsakliga arbetsuppgifter är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp (Socialstyrelsen, 2012, s.12ff). Eftersom socialtjänsten, skola och polis är de huvudsakliga aktörerna i sociala insatsgrupper (Socialstyrelsen, 2016a, s.10), där socialtjänsten är samordnare (Socialstyrelsen, 2012, s.9), är det omöjligt att utesluta polis från mötena.

Ungdomarna Jason och Ebo upplever att de känner sig extra iakttagna och ungdomen Abebe upplever att han känner sig kränkt av polisen. Både Jason och Ebo känner att polisen skall kolla upp dem extra mycket, men även att poliser som de menar inte ens känner dem kan komma fram och "hälsa", vilket inte uppskattades. Barnombudsmannen (2015, s.14), rapporterar om liknande upplevelser från ungdomarna gällande polisen. Det finns ungdomar som har bett att få utesluta polisen på mötena, eftersom de inte har något förtroende för den myndigheten. Det framkommer åsikter hos ungdomarna i rapporten att man ser polisen som sina fiender, att de bara är till för att förstöra och att man inte ser dem som en tillgång på nätverksmötena. De ungdomar som barnombudsmannen har intervjuat, har också fått till svar att polisen är en aktör som måste vara med på mötena, trots att förtroendet mellan ungdomen och polisen är lågt (ibid).

Ebo - "Det som störde mig var möten i veckan. 3-4 gånger, det störde mig. Och sen lite SiG. Ingen polis. SiG ville ha med polisen. Jag ville inte ha det så."

Ebo - "Jag kände mig inte okej med polisen. Inte bekväm å så. Dom liksom jobbar där jag bor. De kommer fram och ska titta och kolla efter mig. Jag gillar inte det!"

Jason - "De här med polisgrejen, de tycker jag inte är bra".

Jason – "(...) det blev typ som att man var, hur ska ja säga, svartmålad, eller vad man ska säga, de var som att, amen ja vet inte, var någonting. Att jag va dålig person eller nåt så där. Att dom ha extra koll å sånt, förstår du".

Jason – "(...) det var dåligt. När jag går ute så, polisen som ja inte ens känner kommer å hälsar mig åå, dom vet grejer om mej å sånt som, förstår du."

Abebe – "Dom behandlade mig på ett fel sätt tycker ja. Ne men asså, jag tycker inte dom behandlade mig rätt å sånt, jag vet inte, kanske jag var svart eller, jag vet inte. Jag kände mig kränkt"

Tom Tyler (2015, s.93), menar att den huvudsakliga kontakten ungdomar har med lag- och rättssystemet är via polisen. Brott som begås av unga förövare är relativt ringa, men i förhållande till den vuxna populationen är mängden relativt hög (Tyler, 2015, s.93). Detta medför därför att en ganska stor del av unga snabbt får en kontakt med ungdomsbrottslighetens system (ibid).

Tyler (2015, s.93), finner att en stor erfarenhet av polisen, bland unga individer, inkluderar personliga upplevelser av kränkningar och detta sker innan ungdomen nått vuxen ålder. Tylers empiriska forskning visar att en minimal kontakt med polis och rättsväsendet är betydande för den framtida kontakten med dessa instanser. Tätare och mer frekvent kontakt kan istället gynna en brottslig bana för en ung individ (ibid). Dock visar det sig att den nuvarande "polispolitiken" och dess praxis inte är förenligt med detta, då Tylers (2015, s.93-94) forskning istället visar att polisen bedriver en verksamhet där man bland annat stoppar ungdomar och genomför förhör och genomsökningar utan anledning. Effekter av att inte lita på polisen och ha förtroende till rättsmyndigheter medför ett dåligt förhållningssätt gentemot lag, ordning men även mot myndigheter. Allmänheten måste kunna lita på att polisen utövar sin auktoritära makt korrekt annars finns det stora risker med att allmänheten inte kommer samarbeta med myndigheten (Tyler, 2015, s.94).

Det sättet ungdomarna, Ebo, Jason och Abebe upplever polisen bekräftar vad Tylers (2015, s.94-95), forskning visar. Studiedeltagarna som Tyler intervjuar upplever en fysisk påträngande kontakt som är psykiskt påfrestande och inte önskvärd. Den ofrivilliga kontakten med polisen beskrivs också som förnedrande och förödmjukande. Tyler (ibid), hänvisar också till forskning genomförd i New York där det framkommer

att unga svarta män oftare blir handfångslade, nedtryckta till marken eller upptryckta mot vägg och får kroppar men även tillhörigheter genomsökta. Tylers (2015, s.95), resultat syftar till att om polisen stoppar dessa unga individer oftare leder det också oftare till ett angrepp mot deras värdighet eftersom det i så fall visar på en form av *racial profiling*. *Racial profiling* innebär bland annat att polis i vissa avseenden väljer att fokusera sitt arbete på individer med utländsk bakgrund, och därmed har en ökad misstänksamhet mot just dessa individer (Pettersson, 2007, s.193). I Tylers (2015, s.95ff), intervjuer med både unga män och kvinnor berättas det om gatukontroller genomförda av polisen där det existerar influenser av våld, hot, homofobiska skällsord, men även ett rasistiskt förnedrande språk. En del unga kvinnor rapporterar även om sexuella trakasserier då manliga poliser utför muddring och genomsökningar men även känslor av förlägenhet (ibid).

I statens offentliga utredning (2005:69), *Sverige inifrån - röster om etnisk diskriminering*, genomförs fokusgruppsdiskussioner i tre städer i Sverige; Malmö, Stockholm och Göteborg. Ca 160 olika individer deltog och dessa var främst boende från stigmatiserade och marginaliserade områden i dessa städer (SOU 2005:69 s.11). Merparten av dessa olika fokusgruppsdiskussioner påvisar en stor skepticism och rädsla men även mistro mot rättsväsendet och polis i Sverige (SOU 2005:69 s.109). En generell uppfattning som framkommer i rapporten är att personer med utländsk bakgrund, de som anses vara "annorlunda" gällande hudfärg, brytning och bakgrund, upplever sig behandlas hårdare och mer orättvist än individer med icke utländsk bakgrund (ibid, s.109). Det framgår även att polis utsatt några av deltagarna och även bekanta till dem, för rasistiska påhopp, tortyrliknande metoder och oprovocerat våld. Något som också lyfts fram i rapporten är att polisanmälningar gjorda av individer med utländskt påbrå upplevs nonchaleras av myndigheterna (ibid .109), och också att polisen har extra koll på invånare inom vissa områden (ibid, s.112). Deltagarna menar att man blir stoppad av polisen utan anledning i vissa områden, att man känner sig trakasserad och att det pågår en så kallad "*racial profiling*" (ibid, s.112-113). Pettersson (2007, s.192-193), menar att det finns internationell forskning som visar hur polisen i sitt arbete utsätter etniska minoriteter för fler kontroller än majoritetsbefolkningen och att det i Sverige finns en ökad misstänksamhet från polisens håll mot personer med utländsk bakgrund. Detta leder till att polisen i Sverige, inom vissa avseenden väljer att fokusera sitt arbete mer på personer med utländsk bakgrund (ibid).

Denna skepticism mot polisen, som har en betydande roll i sociala insatsgrupper, misstänker vi bottnar i en del av de problem som Tyler tar upp i sin vetenskapliga artikel men även som SOU rapporten tar upp. Vi får den uppfattningen av ungdomarna att polisen är en aktör man inte litar på. En av ungdomarna som vi intervjuat tar upp att han känner sig kränkt vilket vi ser som en koppling till Tylers forskning och SOU rapporten (Tyler, 2015), (SOU, 2005:69). Vetskapen om att händelser som bl.a. övervåld, rasistiska påhopp och trakasserier har skett ökar då också misstron i just segregerade och marginaliserade områden. Att händelser som trakasserier, påhopp och övervåld förekommer för de med sämre sociala villkor än övriga medborgare i Sverige formar också vad andra i liknande situationer upplever (SOU, 2005:69 s.115). I statens offentliga utredning (2005:69, s.114), framgår att de redovisade händelserna resulterar i att människor med utländsk bakgrund är rädda för polisen och har en misstro gentemot myndigheten. Detta är även något Tyler (2015, s.98-99) finner i sin studie i USA. Förtroendet för polisen hos befolkningen som inte är vit, är mycket lägre än förtroendet hos genomsnittet av USAs hela befolkning. Den svarta amerikanska befolkningen är den som uttrycker lägst förtroende för polisen och detta har varit relativt oförändrat de senaste decennierna (Tyler 2015, s.99).

Man litar inte på polisen (SOU, 2005:69, s.115). Detta är något vi tror appliceras på dessa ungdomar vi intervjuat. Det finns en vetskap om att det kan förekomma trakasserier från polisens håll, en instans som skall skydda och hjälpa till. När detta sedan upplevs av människor i liknande situationer som ungdomarna vi intervjuat, så blir detta verklighet för dem. Det kan också vara så att de själva har upplevt det eller har bekanta som bevittnat detta. På så sätt blir det ännu mer verkligt och de får då sin föreställning bekräftad. Tyler (2015, s.95-96), menar också att polisen förknippas med rädsla då de är en instans och ombud som representerar bestraffning. Polisen och rättsmyndigheterna ses som aktörer man gärna vill undvika, som skapar oro och farhågor. Tyler (ibid) finner att polisarbetet gällande unga individer till stor del sker genom att polisen ser de som misstänkta brottslingar i behov av kontroll, snarare än potentiella offer i behov av hjälp och skydd. Detta förhållningssätt hos polisen är något som vi upplever att ungdomarna har erfarenheter av.

Eftersom utgångspunkten i sociala insatsgrupper är samverkan mellan i första hand socialtjänst och polis, är det omöjligt att utesluta polisen trots att det är ett önskemål

från några av de ungdomar vi intervjuat. Samordnaren Sonya, upplever också en skepticism mot polisen något som bekräftas av ungdomarna. Hon menar att det är svårt för ungdomen att hitta en bekväm position och känsla när en aktör som polisen är med. Ungdomen är inte lika bekväm med att medverka på nätverksmötena eller prata om känsliga saker med en polis i rummet. Detta är något Tyler (2015, s.93), nämner också. Just eftersom polisen är en sådan instans som förknippas med bland annat lagföring och bestraffning kan det bli problematiskt och känsligt när inte något förtroende existerar mellan parterna. Sonya menar att det i huvudsak är bra om polisen är närvarande vid mötena men att de kanske inte behöver vara närvarande vid varje möte, på så sätt kanske ungdomen kan "slappna av" och bli mer bekväm. Även fältassistenten Andy resonerar om ifall polisen verkligen skall vara med på alla möten eftersom ungdomen i vissa fall kan känna sig obekväma när de är där. Polisen skulle kunna vara med på vissa möten för att uppdatera övriga och sig själva om ungdomen.

***Sonya** - "[---] Om vi fortsätter på det här med poliser, det är ju ett hett ämne och det märker ju jag när jag prata med ungdomar och motivera dom att ta emot SiG, så är det polisen, det är svårt. Det är svårt och känns inte okej i magen att dom ska va med.*

***Sonya** - "Polisen och skolan kan få sina kängor och det beror ju på att det är. Polisen kan lagföra och kontrollera, skolan kan inte lagföra men de kan skicka info till föräldrar att ungdomen inte är i skolan han har skolkat han är inte där. Det är ju dom här kontrollfunktionerna litegrann. Som dom vänder sig emot.*

***Sonya** - "Det får inte kallas social insatsgrupp om inte polisen finns med. Sen kan jag tycka så här, att man kan göra en abrovink med det här, det har ju polisen sagt. Dom behöver inte var med varje gång, man kan inhämta information och ta med det på mötet. [---] Och så träffar polisen ungdomen när dom är tjafsiga och inte så kul alla gånger. Det kan va svårt att ha en skön bild och förmedla positivitet då."*

***Andy** - "Jamen jag upplever att polisen uppfyller en funktion dom och sen tänker jag att polisen dom har en roll en funktion. [---] Naturligtvis kan man få en polisrapport men..., det blir en annan sak om polisen är med. Sen kan jag förstå att ungdomar tänker varför ska dom va med, men då kan jag tänka att den här diskussionen redan i början, ska dom vara med, ska dom inte vara med? Det känns inte bra att polisen är med då kanske man kan pausa eller ta bort ett tag. Och bjuda honom eller henne vid behov"*

Tyler (2015, s.96), menar att när unga individer ges möjligheten att faktiskt behandlas på ett neutralt och objektivt sätt med bland annat värdighet och respektfullhet så kommer den negativa påverkan att bli betydligt mindre. Ett ökat förtroende för polisen är något som alla kan dra nytta av. En positiv kontakt med polisen där den auktoritära makten vårdas och unga individer möts med respekt och värdighet kan istället öka förtroendet gentemot polisen (Tyler, 2015, s.96). Tyler (ibid), menar att det finns potential och möjligheter att faktiskt främja förtroendet för hur unga känner gentemot polis och rättsväsendet.

Jason, en av ungdomarna, menar att polisen inte är nödvändig då bl.a. socialtjänsten ändå får reda på vad som händer. Vi skulle kunna tänka oss att det är närvaron av en polis som tillför det jobbiga när det kommer till nätverksmötena. Att polisen kanske inte förmedlar en positiv känsla för den ungdomen i mötet. Då skulle det kunna vara en bra kompromiss att använda sig av polisen bara vid enstaka tillfällen när det skall diskutera ett speciellt delmål i åtgärdsplanen som fokuserar på kriminalitet och/eller där polisen kan ha något att tillföra.

Jason – "[---] Dom får ju reda på det ändå, vad du säger, om en polis är med på möte eller inte."

Fältassistenten Gabriel ser även fördelar med att polisen är med på mötena. Han menar att man inte endast tar upp det negativa kring vad som hänt kring ungdomen sedan förra mötet, utan även de positiva aspekterna.

Gabriel - "[---]Om det kommit in nåt nytt om ungdomen från polisens sida. Men även om det kommit in nåt positivt tar man upp."

På ett liknande sätt ser polisen sin roll som betydande, att det är den enda aktören som kan ha information gällande kvällsaktiviteter.

Polisen - "Polisrollen är superviktig och ett måste i insatsen för att få återkoppling på kvällsaktiviteter, beteende "på stan" samt kriminaliteten. Ingen annan aktör har denna info."

Dagens polis visar en generell bild av polisen som en slags kraft av bland annat dominans, kontroll och tvång. Där strategin från polisens håll kan tolkas som att projicera kraft i samhället och att påvisa riskerna med att begå brott, vilket bidrar till en form av rädsla som skall sänka antalet brott (Tyler, 2015, s.96). Denna strategi menar Tyler (2015, s.96ff), inte ökar risken för att åka fast och därmed få bestraffning, utan en mer användbar strategi bör vara att fokusera på förtroendet och få allmänheten att acceptera polisen, och därmed ge sitt samtycke till att polisen får utöva sin auktoritet.

Idag har media ett större inflytande, och att varje möte med polisen registreras av något eller någon är oundvikligt. Tyler (2015, s.96-97), menar att polisens nuvarande tillvägagångssätt som bland annat inkluderar rasprofilering, aggressiva gatustopp och övervåld har medfört att allmänhetens uppfattning om och/eller vad polisen gör, blir till en större och mer problematisk fråga än själva polisaktionen. Tyler (ibid) menar vidare att det är oerhört viktigt att polisen i förväg återspeglar sina handlingar eftersom dessa kan komma att påverka allmänheten. Frågor som; *hur de gör, och vad de gör*, bör besvaras av polisen speciellt när det skall vidtas åtgärder som kan komma att påverka människors liv.

En oerhört viktig komponent som vi ser saknas hos ungdomarna vi intervjuat och även Tylers (2015, s.97ff), forskning visar, är förtroende för polisen. Ett förtroende för bland annat polis och rättsväsende är inte bara till gagn för allmänheten. Metoder och strategier som hjälper och vägleder polisen att bygga förtroende kommer även leda till att kunna avvärja eskalerande konflikter bättre, inte stöta på motstånd och fientlighet i samma utsträckning, men också att inte behöva tillgripa våld, vilket kan resultera i ett tryggare samhälle.

5.1.3 Upplevelse av stämpling

Utifrån diskussionen med ungdomarna kommer några av dem in på att det var jobbiga frågor som ställdes på nätverksmötena. Dessa jobbiga samtalsämnen och de jobbiga frågorna ledde bland annat till att ungdomarna upplevde att vissa aktörer redan bestämt sig hur ungdomarna var och betedde sig, vilket då ledde till att de tyckte att det var lika bra att agera utifrån denna "*stämpling*". Ungdomen Hamoud kom speciellt in på detta ämne, och hans upplevelse kom sedan att påverka hela hans upplevelse kring sociala insatsgrupper.

Ungdomen Hamoud känner att det spelar ingen roll vad han gör eftersom det hela tiden pratas om hur mycket han använder droger. Han menar att han inte alls ser på sitt narkotikaanvändande på samma sätt som de andra aktörerna uppfattade det, utan tycker det mer blir som en återupprepning vid varje nätverksmöte. Att alltid behöva höra samma negativa saker om sig, gjorde att han till slut kände att han lika gärna kunde acceptera den bilden som beskrevs av honom och börja bete sig efter den, en *självuppfyllande profetia* (Pettersson, 2007, s.199).

Hamoud - "[---] Och sen det var också jobbigt att sitta där o höra massa skit"

Hamoud - "Mamma, (...), socialtjänsten, polisen, du vet"

Hamoud - "[---] Göra brott hit och dit, alltså jag vet inte. Aaa. Alltså, det var bara jobbigt, de gjorde det bara värre och värre."

Hamoud - "Att dom sitter där, istället för att så här, att snacka en gång så här, snacka en gång så här med mamma, så här om droger. Alltså det känns som vi är värsta, alltså som att jag är värsta drogaren, förstår du? Dom sitter hela tiden, varje jävla gång, varje möte som vi hade, dom sitter bara och säger; - Aaaa, Hamoud, han röker, aaa Hamoud han använder, han röker, alltså förstår du?"

Hamoud - "[---] Om dom säger så där om mig, aa då är de lika bra om jag bara gör det!"

Utifrån ett kriminologiskt perspektiv blir de reaktioner som ungdomen får på sina eventuella brottsliga handlingar också en viktig bild för hur ungdomen ser på sig själv. Stämplingsteoretiska forskare hävdar att det är samhällets reaktioner på den brottsliga handlingen, så som straff, påföljd och behandling, som kan leda till att ungdomens självbild förändras (Becker, 1963, s.192). Det första brottet en ungdom begår, kan ses som en primär avvikelse, där även brott kan ses som en naturlig del av ungdomstiden (Lemert, 1951, s.199ff). En sekundär avvikelse kan uppstå då ungdomen fortsätter att ha en förändrad självbild och fortsätta med ett brottsligt beteende (Lemert, 1951, s.200).

Barnombudsmannen (2015, s.17), finner liknande upplevelser hos ungdomar de har intervjuat. Ungdomen blir bemött med negativa förväntningar och menar att om man hela tiden blir bemött med negativa förväntningar så är det ingen idé att försöka längre, man känner ju sig redan misslyckad. En ungdom i barnombudsmannens rapport menar att han känner sig värdelös, att han känner sig som en dålig människa, och till slut

menar han att man tror på det och tappar allt hopp (ibid). Denna upplevelse som barnombudsmannen tar upp är något vi också finner hos ungdomar vi intervjuat. Upplevelsen att bli bemött med negativa förväntningar bidrar inte till att ungdomen känner att denne kan klara av att förbättra sig. Att endast fokusera på det negativa kanske inte gynnar arbetet för att ungdomen skall kunna bemöta kritiken gentemot dennes problematik. Ungdomar i barnombudsmannens rapport (2015, s.17), menar att man inte endast kan fokusera på det negativa, något positivt måste också framhållas i mötena. I Hamouds fall menar han att det bara är det negativa som påtalas, inget positivt, därav att han upplever det jobbigt och att mötesaktörerna pratar trots att han har slutat lyssna. Det är en balansgång mellan vad som skall påpekas och hur det skall påpekas. Samtidigt som det är jobbigt att höra vad man som ungdom har gjort för olagligt så är det ett problem som måste framföras och diskuteras i nätverksmötena. Detta kan vara en svår problematik att hantera, för att undvika upplevelsen av stämpling.

Samordnarna pratade mycket om hur känslan på mötet var för att på så sätt motverka hur ungdomarna kände sig stämplade. De tyckte att man skulle anpassa gruppen som träffades från en gång till en annan, allt för att det skulle bli en bättre stämning på mötet. Att som ungdom bara få höra hur fel denne är kan göra att man till slut känner sig stämplad.

Sonya - "Nackdelar om vi tänker ungdoms fokus så tror jag det blir för stora grupper. Det är inte lätt om man är 16 och veta att man inte gör bra grejor och det sitter sex sju pers och det är svårt att inte känna sig utsatt och lätt att känna sig utpekad. Ni säger ju bara dåliga saker. Vi pratar ju problem men vi försöker prata positiva saker också så är det ju inte lätt alla gånger. Det kan va svårt att hitta ett bekvämt forum där man kan koppla av som ungdom i det här."

Denna känsla som samordnarna pratar om är något som också Barnombudsmannen (2015, s.17), menar är viktig. Barnombudsmannens rapport visar att betydelsen av att någon eller några verkligen bryr sig om ungdomen är av stor vikt. Där finner rapporten att om ungdomar känner tillit och att aktörerna är engagerade så har ungdomarna lättare att öppna upp sig och prata om jobbiga saker. Barnombudsmannen (2015, s.27), menar att bemötandet och relationen har en avgörande och betydande del i arbetet med ungdomen i sociala insatsgrupper. Därför bör man se över kompetensen hos de

professioner som ingår i den sociala insatsgruppen. Utifrån intervjuerna och tidigare forskning finner vi också det högst relevant. En utvärdering av vilka som ingår i en social insatsgrupp där inställning och kompetens är i fokus är viktigt för att kunna undvika upplevelsen bland ungdomarna av att känna sig stämplade.

Samordnaren Sonya påpekar att det skulle underlätta för ungdomen om nätverksmötena skulle individanpassas ännu mera och på så sätt slippa att man går igenom för mycket information och då också för fort för att hinna med allt under mötestiden. Hon poängterar att det måste vara en "skön känsla", för att på så sätt inte göra det alltför obekvämt för ungdomen.

Sonya - "Man ska skapa en skön känsla i mötet, alla behöver inte vara med alla gånger. Föräldrar är absolut nolltolerans dom ska vara med och ungdomen också. Men kan välja ut, idag ska vi bara prata kriminella kamrater då kan polisen var med, vi ska inte prata skola idag, då behöver inte skolan va med osv så att man gör det lite mer intima så att säga. Så det inte blir fullt runt bordet. Man går igenom en sak. Man behöver inte gå igenom sjuttio elva grejor."

Sonyas erfarenhet stämmer väl överens med vad ungdomen Abebe uttrycker att man kunde gjort annorlunda för att passa honom bättre. Abebe menar att han fick ångest av att veta att han var tvungen att gå på nätverksmötena, något som han redan fick på morgonen när han vaknade. Han hade hellre sett det som ett progressivt förlopp, där man stegvis jobbade sig uppåt mot tyngre och jobbigare saker att diskutera. Ebo är också inne på att det blev för mycket möten med att prata om jobbiga tunga saker och också att han upplevde att han inte kunde påverka situationen, att aktörerna inte lyssnade på honom när han tyckte att det blev för jobbigt och för mycket möten. Han hade hellre sett att det var nätverksmöten 1-2 gånger i veckan, för att orka prata om jobbiga och känslomässiga saker.

Abebe - "[---]Att ni helst tar det lite lugnt med SiG möte och sånt. Sakta! Ni börjar från.. inte direkt så där med höga rapport o sånt, jag vill bara, sakta, sakta, sakta, sen kommer lite mer så där så, förstår du? Dom tog det för snabbt tycker ja, man jobbar sig upp, aa det tycker jag går väldigt bra".

Abebe - "[---]När jag vakna på morgonen å sånt o ska gå upp till soc eller vad de är, jag får ångest".

Ebo - "Det var jobbigt med så mycket möten och sånt i veckan. För mycket. Liksom 3-4 gånger i veckan. 1-2 gånger i veckan hade varit bra. Jag gick inte alla gånger, jag struntade i, eller du vet, glömde bort, 3-4 gånger i veckan. Springer dit hela tiden. Springa till soc hela tiden, det är för mycket, du vet."

Ebo - "[---] Sitta o prata i 3-4 gånger i veckan, de var jobbigt. (...) du vet känslor och så."

Ebo - "[---]Det störde mig mycket. De bara fortsatte. 1-2 gånger hade varit lagom, då hade man orkat."

Av barnombudsmannens rapport (2015, s.12), framgår det att vissa av ungdomarna tycker att det är för mycket folk med på mötena och att det lätt blir för "stora möten", vilket medför att man inte vågar prata. Detta skulle kunna resultera i att ungdomen tillslut accepterar det som sägs om dem själva, och att de inte orkar eller vill slutföra sin medverkan i sociala insatsgrupper.

Under intervjun med fältarbetaren Andy kom det fram att det inte bara är ungdomarna som kan känna sig stämplade och känna av en jobbig stämning, utan även fältassistenterna. Andy uttrycker att de kan uppleva att ungdomarna uppfattar honom som en spion, vilket kan medföra att ungdomarna blir skeptiska till fältarbetarnas roll. Enligt den arbetsbeskrivning som vi tidigare skrivit om så är fältarbetarna en person som ska jobba med att finnas till för ungdomarna och vara en vuxen som de kan vända sig till om de får problem, eller bara en vuxen att prata med (Preventionsenheten, 2015). Vi tror att om ungdomen börjar misstänka att fältarbetarna "spionerar" för att sen kunna rapportera till socialtjänsten, föräldrar eller polis så kan fältarbetsrollen tappa mycket av sin betydelse och legitimitet.

Andy - "Kanske uppleva att det är en spion som ska hämta information, vilket också är bra för SiG går ju ut på att samla nätverket om ungdomen i ett syfte. Men där finns en liten risk för oss att bli kopplad. Den stämpeln man får är att man är den person som ska samla information och berätta, vilken kan va bra för det finns ett syfte med det också. Men i ungdomens ögon"

Om man helt skulle omfamna en stämplingsteoretikers perspektiv så skulle det leda till att man kan se samhället som brottsframkallande. Stämplingsteorin skulle kunna innebära att stora delar av det traditionella sättet att reagera på brott, exempelvis rättssystemet och rättsväsendet, istället producerar fler brott än att faktiskt försöka

förebygga dem (Sarnecki, 2009, s.202). Sarnecki (2009, s.210-211) menar att eftersom samhället är ojämlikt fördelat så är också risken att upptäckas för ett brottsligt beteende och att det skulle leda till en sträng reaktion, också ojämnt fördelat. Han menar att det är maktlösa ungdomar, speciellt ur t.ex. ”underklassen”, etniska minoriteter eller andra underprivilegerade grupper som löper störst risk att upptäckas för ett brottsligt beteende. Det är också de som löper störst risk att bli stämplade som brottslingar och avvikare, och att få samhällets negativa förväntningar på sig (ibid). Detta är även något som Tyler (2015, s.95), i sin forskning medhåller, då polis i USA försöker särskilja samhällets avvikare från majoriteten av den laglydiga befolkningen. Tillvägagångssättet som används av polis i USA, resulterar i ett socialt ogillande mot en särskild grupp individer i samhället, bland annat prostituerade, missbrukare, etniska minoriteter, hemlösa och individer ur underklassen. Detta makt- och kontrollförhållningsätt som polis använder sig av marginaliserar och föreslår suspekta karaktärer, menar Tyler (2015, s.95). Förhållningsättet från polisen överförs sedan som ett slags hot till det övriga samhället, som en normativ konsensus om hur en laglydig medborgare skall vara och se ut, eller främst hur man inte skall vara eller se ut (ibid).

5.1.4 Ungdomars sociala band

Sociala band handlar främst om att knyta an till samhällets accepterade normer, lagar och regler. Att omge sig med individer som har en pro-social inställning, som har konforma och konventionella värderingar och en tro på bl.a. rättsystem och samhällsordning gör att man kan få individens anknytning att bli stark. Om anknytningen är stark genom de sociala banden så kommer individen troligtvis inte vara lika benägen att gå emot det etablerade samhällets normer, t.ex. begå brott (Hirschi, 1969, s.296).

Denna “anknytning” är något som även Tyler påtalar som viktigt för att försöka bygga ett starkt förtroende för bland annat lag- och rättsystemet. Denna “anknytning” kan enligt Tyler (2015, s.93-94), komma att påverka individen senare i livet, vilka attityder och beteenden hen har mot bland annat lag- och rättsystemet. Tyler (ibid), finner också evidens för att ungdomar som har kontakt med lag- och rättsystemet vid tidig ålder även kommer ha en mer omfattande kontakt med samma instans när individen når vuxen ålder.

Samordnarna betonade vikten av andra vuxna i ungdomens nätverk. De tycker att man skulle se över vilka som var med på mötena och utvidga vilka som kunde delta på dessa. Fanns det släktingar förutom föräldrar, vänner och bekanta så skall dessa kunna ingå. För det är ju trots allt dessa människor som skall finnas till för ungdomen lång tid framöver, och därför bör inkluderas i ungdomens nätverk. Samordnarna pratade även om hur viktigt det är att lyfta fram det positiva om ungdomen. Polis och skola kan vara aktörer som för ungdomen känns jobbigt och problematiskt att ha med. Ungdomsgården däremot kan ha en mer positiv bild av samma ungdom. Det är därför väldigt viktigt att flera olika aktörer runt ungdomen får berätta om sina upplevelser så att självbilden stärks för ungdomen, vilket då även skulle kunna medföra att nätverksmötena inte blir lika "tung" och jobbiga för ungdomen.

***Sonya** - "Jaa. både och.. Jag skulle dels önska att det var mer folk.. från ungdomens nätverk. Om det finns skulle jag önska det. Om det fanns personer som inte tillhörde skola polis, kanske fritidsverksamhet,. Lite andra personer som kan fylla i lite hål"*

***Emma** - "Ja som kan bygga på det här positiva som finns. Dom som är med om man tänker polis skola. Det där är ju ungdomen utmaningar. Skolan är ju ofta utmaning, kontakten med polisen är ju ofta problematisk. Ibland kan man ju se att personalen från ungdomsgården kan ha en helt annan bild, en positiv bild, det här är en social person, trevlig och att bygga på det positiva."*

***Sonya** - "Man behöver bygga på med nätverk som har en go känsla, det här är ju mitt kött och blod på nåt sätt. Ungdomsgårdar, fältare som har en skönare bild, man måste förmedla det också. Ta bort det här andra så klart inte. Det är nätverket som ska finnas där, det är inte polis och socialen som ska försöka lösa detta i slutändan."*

En av de kanske viktigaste punkterna som samordnarna tog upp för att hålla ungdomarna motiverade är att de ska känna att alla som är på mötet är där för deras skull, de är där för att de tror på ungdomen och vill att det ska ordna sig. Kan detta förmedlas till ungdomen så kan det vara lättare att motivera ungdomen att fortsätta delta i sociala insatsgrupper och på så sätt etablera starkare band.

***Emma** - "Att dom ska känna att alla är engagerade i dom på mötena. Vi är här för att vi är engagerade i dig, att alla på mötena har en positiv relation till ungdomen. Och det är svårt att åstadkomma. Men det är vad jag tror att man måste göra. Just den här polisen är positivt engagerad i mig, just den här läraren är positivt engagerad i mig"*

och den här socialsekreteraren eller släktingen eller vänner. Just när det blir det här lite.. dom känner sig tyngda att gå.. det tycker jag känns surt.”

Fältassistenten Andy tycker att förutsättningen för en lyckad insats är att det finns ett starkt fungerande nätverk kring ungdomen. Han menar också att även fast inte ungdomen slutar att begå brott så kan ungdomen få en bättre relation med bland annat föräldrar, familj, släkt eller andra betydelsefulla vuxna som finns i ungdomens nätverk. Enligt Hirschi så är det just anknytning till det etablerade samhället som gör att en individ slutar att begå brott eller aldrig börjar begå brott (Hirschi, 1969, s.296).

Andy - “[---] Så tänker jag att när det fungerar som bäst tänker jag ett kraftigt nätverk som har bra kommunikation sinsemellan och det finns någon form av socialkontroll och man har vilket är bra”

Andy - “Jag har sett att jag vet inte om det går att koppla mer till familj.. vilka vuxna finns i ungdomen nätverk...?”

Andy - “.....icke professionella, då tänker jag familjen...jaa.. om man får en bättre relation betyder inte att ungdomen beter sig bättre begår mindre brott, men det kan komma närmare ungdomens föräldrar... och ungdomens andra som finns i ungdomens nätverk.”

Får ungdomen bättre kontakt med det etablerade samhället hjälper det ungdomen att bygga vidare på att stärka de sociala banden. Polisen som arbetar med SiG är också inne på en liknande uppfattning. Varje etablerad kontakt skall också ses som en vinst, även fast en viss brottslighet kan förekomma. Varje steg som sker i rätt riktning skall också höras och belystas i positiv bemärkelse.

Polisen i sociala insatsgrupper ser många fördelar med projektet trots att brottsligheten kanske inte helt avtar kring ungdomen. Denne menar att man också måste se de små framstegen som en förbättring. Förbättrade relationer med bl.a. polis, föräldrar och socialtjänsten är också vinster. På så sätt etablerar man också sociala band, trots att det fortfarande finns en problematik kring kriminalitet. En av kopplingarna Hirschi gjorde var att om en individ har en bra anknytning till andra människor tenderar detta att leda till att individen börjar engagera sig i andra aktiviteter som inte har brottsanknytning (Hirschi, 1969, s.297). Ett exempel på denna koppling är det polisen ger; om en fotbollstränare är en viktig person för ungdomen så skall denne vara med på nätverksmötet för att förmå ungdomen att delta på fotbollsträningen och så vidare.

Enligt polisen bör man utifrån ungdomen kunna anpassa mötesdeltagarna för att få med de personer som bäst kan knyta sociala band med ungdomen, inte ha med samma typ av aktörer för alla ungdomar utan kunna anpassa från fall till fall. Polisen berättar att man försöker göra just denna kartläggning över vilka som skall ingå i insatsen, och att det existerar en viss frihet att välja vad som kan fungera och vad som inte fungerar.

***Polis** - "Fördelarna är många- även om majoriteten av ungdomarna inte slutar begå brott så har vi sett att brottstyp ändras samt minskad våldsbenägenhet. Under och efter insatsen har flera fått bättre kontakt med sina föräldrar men också till polisen och socialtjänsten. Dessa vinster ska man inte underskatta."*

***Polis** - "Utifrån varje enskild ungdom så får man göra en kartläggning över vilka som borde vara med i insatsen. Finns det missbruk- kanske Maria Ungdom, är fotbollstränaren en viktig person- då ska denne vara med....."*

***Polis** - "Märker man att någon inte behövs eller att man ska bjuda in någon annan så får man göra det under pågående insats. Inget är hugget i sten."*

Denna frihet är inte något som Hamoud menar avspeglas i hans sociala insatsgrupp. Hamoud efterlyser att det fanns en person han gärna ville ha med i nätverksmötena men att han inte riktigt vet varför denne person inte var med, eller fick vara med. Detta är något som också framkommer i Barnombudsmannens rapport. Där framgår det att informationen till ungdomarna kring bland annat innehåll och omfattning gällande SiG varit bristfällig (Barnombudsmannen, 2015, s.19). Barnombudsmannens rapport (2015, s.15), tar även upp att ungdomarna efterlyser andra vuxna som har egna erfarenheter av kriminalitet och som kan förstå sig på dem, på så sätt blir det inte lika laddat när det talas om jobbiga och känsliga saker (ibid).

***Hamoud** - "Jag tycker att ingen av dom dära lyssnade på mig. [---] det finns en person ja ville ha med, åå men, han jobbar inte på fritidsgård eller nåt sånt."*

***J** - "Vet du varför han inte var med?"*

***Hamoud** - "Nee, jag vet inte."*

Vi finner att det är viktigt för ungdomen att knyta an till olika sociala band så att ungdomen får starka ihållande kontakter, och inte blir lika benägen att bryta mot samhällets etablerade normer. Dock tolkar vi vår data från bl.a. ungdomarna som att friheten att få välja och önska vilka som skall ingå i en social insatsgrupp är begränsad.

Den är begränsad till att det skall vara individer som huvudaktörerna godkänner och som oftast redan finns med i insatsen. Samtidigt så ligger stor vikt vid att det faktiskt är individer som har egna stabila sociala band för att på så sätt kunna knyta an en ungdom till konventionella aktiviteter och en konform livsstil. Detta är en del av den kritik som finns runt just vikten av sociala band. Förklaring görs inte varför vissa sociala band fungerar brottsreducerande och andra inte. En kriminell kompis kan vara en person som ungdomen känner stor anknytning till men på grund av dennes kriminella beteende så kan anknytningen bli en negativ påverkan (Sarnecki, 2009, s.244). Det som märkts enligt Hirschi (1969, s.299), är att vissa band/objekt är viktigare än andra och detta måste rangordnas utifrån varje individ. Är föräldrar viktiga för en individ så är det där de sociala banden finns, medan det för en annan individ är i skolan de sociala banden finns (ibid).

Vi ser detta arbete som ett långsiktigt arbete, där tålamod och positivitet är två starka egenskaper som huvudaktörerna måste anamma. Kan man få nätverket runt ungdomen att fungera och vuxna som bra förebilder, då finns det betydligt större förutsättningar att insatsen kommer att bli lyckad. Det är trots allt dessa vuxna som även senare kommer att finnas i ungdomens liv, målet är att polis och socialtjänst skall kunna kopplas bort efter en tid.

5.1.5 Synen på samverkan

En viktig tanke med sociala insatsgrupper är samverkan, att varje aktör inom sociala insatsgrupper skall bidra med sin specialitet, sina resurser och kompetens. På så sätt skall ungdomen kunna tillhandahållas de bästa insatserna på individnivå, som är anpassade speciellt för ungdomen (Socialstyrelsen, 2012, s.9). Aktörerna som ingår i sociala insatsgrupper tillhandahåller kunskap, resurser och kompetens utifrån sina uppdrag och sitt mål, men skall samtidigt kunna koordinera sina insatser för att på bästa möjliga sätt åstadkomma ett mer samlat stöd till ungdomen (ibid).

Samverkan mellan aktörer

Utvärderingar av YOT och SSPF har kommit fram till att aktörers olika bakgrund, syn på uppdraget, etik och kulturella skillnader gör att samverkan inte riktigt fungerar och har varit den stora utmaningen (Söderberg, 2016, s.24). Det framgick att det var svårt att överbrygga olikheter mellan varandra och man talade olika "*språk*" (ibid.). För att få samverkan att fungera var det viktigt att fokusera på kunskap och respekt för varandras

verksamheter och professioner (Söderberg, 2016, s.95, 114). I den utvärdering Minkes gjorde av YOT var det just skillnader i synen på *vilket* arbete som skulle göras och *hur* arbetet skulle göras som var det utmärkande (Minkes et al., 2005, s.257).

Samordnarnas syn på hur samarbetet fungerade mellan de olika professionerna var ganska samstämmigt med vad tidigare forskning gällande både YOT och SSPF visade. Det existerar olika syn på uppdraget mellan de olika aktörerna och på rollerna, även om målet med insatsen är detsamma. Minkes skrev att för polis och frivård så räckte det med ett domstolsbeslut för att sätta en ungdom i projektet, medan för frivilligorganisationerna så skulle det hela grunda sig på ungdomens egen motivation (Minkes et al., 2005, s. 257).

Emma - "Det är en del av jobbet att försöka få alla att ha samma mål och ha samma tanke att nå det målet. Det är en stor utmaning att få alla att se likadant. Det är det vi brottas med hela tiden. [---] Samtidigt ska det ju va skolan som stöter på dom i skolan, polisen som ser på det på ett annat sätt"

Sonya - "Polisen kan vara jätteengagerade och jättebra och i sin profession träffar dom här ungdomarna, dom härjar, beter sig fruktansvärt illa kan också göra att dom tappar, å vi säger att vi ska fortsätta jobba dom ska va hemma, men dom bara härjar och polisen säger skicka iväg dom fattar ni inte dom är skit kriminella, ni måste skydda dom från samhället. Vi säger att det är inte så vi jobbar, vi skyddar dom inte från samhället vi skyddar dom från sig själva för att dom ska va bra och må bra.[---] Det är väl där jag kan se en skillnad. Polis och skola vi kan ha en del tvister annars tycker jag övriga samarbetspartners insatser"

Även i SSPF verkar det som att just samarbetet är något som de flesta aktörer upplever som det största problemet för att få sociala insatsgrupper att fungera på ett optimalt sätt (Söderberg, 2016, s.29, 37). Detta bekräftas även i Minkes rapport om YOT, där de projekt som fungerat bäst är de som sedan tidigare hade ett pågående samarbete mellan de olika aktörerna. De projekt som avvecklades i förtid var där det förekom konflikter, bland annat gällande arbetsätt och svårigheter att behålla personal (Minkes et al., 2005, s.262).

Även Socialstyrelsen (2016a, s.9), tar upp att en gemensam samsyn och utgångspunkt är speciellt viktigt för att få samverka att fungera och bekräftar de problem som Minkes

erhållit. Olika professioner har olika synsätt när det kommer till viktiga frågor, exempelvis sekretessen. Inom samverkansgruppen och mellan aktörerna måste en förståelse för de olika instansernas uppdrag och begränsningar vara tydlig, så att varje aktör vet vad som förväntas. Socialstyrelsen (2016a, s.11), menar också att en betydande del i det brottsförebyggande arbetet är att de olika aktörerna har en god insyn och kunskap i varandras uppgifter och roller, på så sätt kan den bästa samverkan skapas och gynnas. Utan en gemensam samsyn, och en god samverkan mellan de olika aktörerna är risken stor att arbetet kommer ske löpande och parallellt, utan någon helhet och där ingen tar ansvar (Socialstyrelsen, 2012a, s.23).

Ett bra sätt att försöka förhindra att det uppstår meningsskiljaktigheter eller missnöjen är att försöka identifiera hinder på ett tidigt stadium. Dessa hinder måste lyftas fram, diskuteras, så att aktörerna kan enas om gemensamma utgångspunkter (Socialstyrelsen, 2012, s.25). Vi tror att det behövs tydligare, mer ihållande och kontinuerliga riktlinjer för att få samverkan att fungera bättre. Med en bra samverkan ser vi att möjligheterna för att få en lyckad social insatsgrupp för ungdomen ökar avsevärt.

6. Diskussion

I materialet framkommer det erfarenheter från ungdomarna som blev intervjuade om sin tid i sociala insatsgrupper norr om Stockholm. Erfarenheterna från bland annat ungdomarna är överlag ganska negativa gällande sociala insatsgrupper. De negativa erfarenheterna och upplevelser av främst polis, ser vi som en betydande faktor eftersom polisen verkar som en kontrollinstans för ett brottsligt beteende. Precis som Tyler (2015, s.93), nämner i sin vetenskapliga artikel så förknippas polis med rättsväsendet eftersom nästan all kontakt med lag- och rättsväsendet sker just via polis. Det är inte alls lika ofta som ungdomar har kontakt med rättsväsendet i form av exempelvis domstolar, åklagarmyndigheten och anstalter (ibid). Socialtjänsten och skola förknippas också som en kontrollfunktion över det sociala livet. Både socialtjänst och skola är instanser som rapporterar och samarbetar med polis, därav en negativ bemärkelse för ungdomar (Socialstyrelsen, 2012, s.13-14).

Tyler (2015, s.93-94), skriver i sin rapport att det inte är den påträngande kontakten som är det stora problemet för ungdomarna i mötet med polisen. Det är istället hur ungdomarna blir bemötta av polisen som formar förtroendet för lag-och rättssystemet.

Rättvist beslutsfattande men även förklaringar till olika polisaktioner som tillåter bland annat allmänheten att fastställa att polisen agerar och handlar korrekt och förenligt med lagen, är något som är centralt i Tylers forskning (Tyler, 2015, s.94). Allmänheten, framförallt ungdomar, har en föreställning om att polisen behandlar invånare, särskilt de som tillhör minoritetsgrupper och underklassen, förnedrande och respektlöst. En effekt av att inte ha förtroende och tillit för polisen är också ett dåligt förhållningssätt gentemot lag, ordning och myndigheter (ibid). Polisen kan inte uteslutas i sociala insatsgrupper, men vi anser det skulle vara passande att utvärdera om polis skall vara med vid varje nätverksmöte. Sociala insatsgrupper för ungdomar skall vara individanpassat (Socialstyrelsen, 2016, s.7), således innebär det att varje aktör inte behöver inneha samma roll vid nätverksmöten med olika ungdomar. En möjlighet för att förbättra nätverksmötena för framförallt ungdomen är att försöka forma nätverksmötena utifrån ungdomen och dess behov, därefter involvera de tilltänkta aktörerna när det behövs. Som samordnarna för sociala insatsgrupper har tagit upp under intervjuerna, så menar vi också att känslan på nätverksmötena är A och O. Det är av yttersta vikt att det skapas ett gynnsamt samspel mellan de olika aktörerna men även mellan ungdomen och aktörerna. Annars finns det en stor risk för att ungdomen känner sig förbisedd, vilket några av ungdomarna har erfarenheter av, men även att de kan känna sig stämplade precis som Becker (1963, s.192), tar upp i sin teori. Det är inte handlingen i sig som är stämplande utan hur och om samhället reagerar på handlingen som kan bli stämplande, vilket kan medföra en primär och/eller sekundär avvikelse (ibid). På detta sätt kan nätverksmötena istället få en motsatt effekt av det gemensamma målet.

En viktig aspekt är att få ungdomen att förstå innebörden av insatsens arbetsätt när det kommer till samverkan. Vi tror att ungdomen måste förstå att insatsen kan ha många fördelar då alla inblandade får samma information och man arbetar mot samma mål. Bara för att deras upplevelser stundtals är negativa, vilket kan bero på "*möteströtthet*", så betyder inte det att antalet möten skulle bli färre utan den sociala insatsgruppen. Om man får ungdomarna att inse detta kan de förhoppningsvis se fördelar med arbetssättet och insatsen. I barnombudsmannens rapport (Barnombudsmannen, 2015, s.19-20) har man kommit fram till samma sak, och även samordnarna och fältarbetarna vittnar om detta.

En annan viktig aspekt som kanske inte framkommer så tydligt är att anknytning till pro-sociala personer som står ungdomen nära är väldigt viktig i det fortsatta arbetet med att få ungdomen att komma ifrån sitt brottsliga beteende. Vi upplever att de flesta nätverksmötena är uppbyggda på liknande sätt, med återkommande aktörer. Det finns vissa professioner och instanser som måste vara med, men det borde även fokuseras på vilka fler som skulle kunna vara där. Samordnare, fältassistenter och även ungdomarna nämner detta i intervjuerna. Samordnare och fältare vill gärna att personer som ger positiv energi till ungdomarna skall vara med på mötena, sådana som är där för ungdomarna och tror på dem. Hirschi's teori om sociala band pekar mot samma håll. Det är anknytningen till pro-sociala personer som betyder något och som är viktigt för att komma ifrån, eller avhålla sig från ett kriminellt beteende (Hirschi, 1969, s.296). Vi ser även att anknytningen som förtroende och tillit till bland annat polis och rättssystemet är viktigt. Utifrån Tylers (2015, s.94), vetenskapliga artikel så formas ett förtroende genom att allmänheten bland annat litar på att polisen utövar sin auktoritet och makt rättvist. Eftersom effekten av att inte ha förtroende och tillit för bland annat polis även kan bidra till ett dåligt förhållningssätt gentemot lag och ordning så är ett gynnsamt samspel mellan allmänheten och polis av ytterst vikt.

Enligt respondenterna i denna studie är det särskilt viktigt att ungdomarna känner att de personer som medverkar på mötet är där för deras skull, att polisen är där för att de tror på ungdomen, att fritidsgården är där för de har en positiv bild av ungdomen osv. Det är något som samordnarna pratar om och vi anser att det kan vara något som kan vara avgörande för om ungdomen orkar komma på nätverksmötena. Kan dessutom övriga aktörer på mötet såsom polis, samordnare och skola arbeta med varandra, och mot samma mål men även ha respekt för varandras profession, så överförs det på ungdomen som känner av stämningen på mötet. Fungerar inte samverkan mellan övriga aktörer så kommer det även att resultera i att ungdomen inte får den insats denne behöver (Socialstyrelsen, 2012, s.23ff). Även i Minkes et al.s rapport om YOT (2005), framkommer det att just samarbetet var det område som hade problem. Det fanns skillnader i sättet att se på hur man skulle arbeta med ungdomarna och vilken syn organisationen hade på ideologier och inställningar (Minkes et al., 2005, s.257). Pamment (2010), kommer också fram till en liknande slutsats i sin rapport om YOT, vikten av att få de olika deltagande aktörerna att fungera ihop och jobba mot samma mål (Pamment, 2010, s.227).

De olika aktörerna inom samverkansgrupper behöver tid och utrymme för att kunna "lära känna" varandra, och förstå varandras kunskaper och värderingar (Socialstyrelsen, 2012, s.25). Aktörerna inom sociala insatsgrupper jobbar under olika regelverk, organisatoriska förutsättningar, språkbruk, arbetstraditioner och utbildningar, något som kan bli och ses som ett hinder om det inte finns förståelse för varandras olika uppdrag (ibid). De olikheter som kan bli påtagliga och som lyfts fram i intervjuerna är framförallt sekretess. Olika insatser jobbar under olika sorters sekretess, därav kravet på samtycke från ungdomen. När ungdomen skriver på samtycket så bryts sekretessen inom den sociala insatsgruppen (Socialstyrelsen, 2016a, s.16ff). Dock finner vi att de hinder som uppstår oftast rör sekretessen från socialtjänstens håll. De andra aktörerna menar att det kan vara svårt att få en återkoppling från socialtjänstens håll om bl.a. ungdomen eftersom socialtjänsten jobbar under den starkaste sekretessen (ibid, s.17-18).

En tydlig begränsning med materialet i denna uppsats är att det endast är representativt för det urval vi valt att intervjua. Upplevelser från bl.a. ungdomar och andra aktörer kan bara representera just dessa individers upplevelser, som tankar, åsikter och erfarenheter. En annan begränsning är att vi endast valt att fokusera på ett område norr om Stockholm, vilket medför att det endast är individer från just detta område resultatet härrör från. Detta kan komma att påverka just deras upplevelser eftersom det kan finnas andra upplevelser om sociala insatsgrupper från andra områden. Det hade därför varit intressant att försöka bredda det geografiska området för att få insikt i om det kan finnas liknande eller andra upplevelser från sociala insatsgrupper i andra områden. Detta för att kunna få en mer "riktig" bild av hur upplevelserna för sociala insatsgrupper verkligen representeras. Det finns idag forskning på hur väl implementeringen av sociala insatsgrupper har fungerat i olika områden (Wollter, Kassman, Oscarsson, 2013), dock finner vi ingen forskning gällande upplevelser från olika deltagare inom olika områden.

En annan idé för fortsatt forskning inom ämnet sociala insatsgrupper, är vilken effekt ungdomars medverkan i sociala insatsgrupper har haft på deras brottsmönster. Kan man urskilja någon förändring på brottsmönstret exempelvis gällande grovhet på brott, brottsfrekvens eller missbruk? Detta för att få en mer tydlig bild av vilken effekt sociala insatsgrupper har på ungdomen. Vi misstänker att många av dessa ungdomar kanske

inte har slutat helt med kriminalitet, men tack vare sociala insatsgrupper så har brottsligheten minskat eller förändrats.

År 2014 fick socialstyrelsen i uppdrag från regeringen att utvärdera arbetet med sociala insatsgrupper (Socialstyrelsen, 2016b, s.7). I uppdraget ligger bland annat att utvärdera resultat på individnivå för de personer som varit föremål för sociala insatsgrupper. Hur de upplevt insatsen och vilka lärdomar aktörerna kan dra av samverkansformen, men även hur samverkansformen har fungerat inom sociala insatsgrupper (ibid). Utvärderingen skall slutredovisas senast den 30 september år 2017 (ibid, 2016b, s.9). Vi tycker det ska bli intressant att följa vad socialstyrelsen finner för resultat gällande upplevelsen kring insatsen och om det finns likheter med vår studie.

Vi tror att man måste få ungdomarna att förstå vad sociala insatsgrupper innebär och hur det kan hjälpa dem för att få insatsen att fungera på bästa sätt. Det är viktigt att ungdomarna inte känner sig utsatta och stämplade på mötena utan känner att de personer som är på mötet är där för deras skull, oavsett om det är en polis eller en nära anhörig. Samtidigt gäller det att få alla inblandade att arbeta tillsammans och respektera varandras professioner, detta för att få samverkansformen att fungera som det är tänkt och möjlighet till måluppfyllelse. Vi ser detta arbete som ett långsiktigt arbete, där tålamod och positivitet är två starka egenskaper som huvudaktörerna måste anamma. Det är viktigt att stärka de nätverk och sociala band som ungdomarna har, samt att hjälpa dem bygga vidare på dessa och få vuxna som bra förebilder. Det är trots allt dessa personer som skall vara ungdomens nätverk, stöd och trygghet när insatsen är avslutad och ungdomen ska stå på egna ben.

7. Källhänvisning

Barnombudsmannen. (2015). *Man är inte sina handlingar - Ungas röster om att medverka i sociala insatsgrupper*. Stockholm: Barnombudsmannen.

Becker, H.S. (1963). "Outsiders" i Williams F.P & McShane M (red), (1998) *Criminology Theory, Selected Classic Readings*, Cincinnati, Ohio, Anderson publishing Co, sid 187-196

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Dahlin-Ivanoff, S. (2013). "Fokusgruppsdiskussioner" i Ahrne, G. & Svensson, P. (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. sid 71-82

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2013). "Intervjuer" i Ahrne, G. & Svensson, P. (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. sid 36-57

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Hirschi, T. (1969). "A Control Theory of Delinquency" i Williams F.P & McShane M (red), (1998) *Criminology Theory, Selected Classic Readings*, Cincinnati, Ohio, Anderson publishing Co, sid 289-301

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund.

Lemert, E.M. (1951). "Secondary Deviance" i Williams F.P & McShane M (red),(1998) *Criminology Theory, Selected Classic Readings*, Cincinnati, Ohio, Anderson publishing Co, sid 199-202

Minkes, J., Hammersley, R. & Raynor, P. (2005). "Partnership in Working with Young Offenders with Substance Misuse Problems" i *The Howard Journal* Vol 44 no 3, ISSN 0265-5527, sid 254-268

Pamment, N. (2010). "Youth offending teams: a multi-agency success or system failure?" i Pycroft, A. & Gough, D. (red). *Multi-agency working in criminal justice. Control and care in contemporary correctional practice*. Bristol: The policy press. sid 217-230

Pettersson, T. (2007). "Utländsk bakgrund och ungdomsbrottslighet" i Estrada, F. & Flyghed, J. (red). *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Studentlitteratur: Lund. sid 187-209

Preventionsenheten. (2015). "*Fältgruppen Rinkeby-Kista*". Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltning. Preventionsenheten: Stockholms Stad.

Sarnecki, J. (2009). *Introduktion till kriminologi*, Studentlitteratur: Lund.

Socialförvaltningen. (2013). *Sociala insatsgrupper för unga upp t.o.m 18 år i Stockholms stad*. Stockholm: Tjänsteutlåtande. Socialförvaltningen - avdelning för stadsövergripande sociala frågor.

Socialstyrelsen. (2012). *Samverkan i social insatsgrupp - vägledning för lokalt arbete i syfte att motverka en kriminell livsstil bland unga*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2016a). *Social insatsgrupp - Lokal samverkan för att förhindra ungdomar från att begå brott*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2016b). *Utvärdering av samverkansformen sociala insatsgrupper - delredovisning av ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Sohlberg, P. & Sohlberg, B-M. (2009). *Kunskapens former - vetenskapsteori och forskningsmetod*. Malmö: Liber

SOU Rapport. (2005:69). *Sverige inifrån - röster om etnisk diskriminering*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

SOU Rapport. (2010:15). *Kriminella grupperingar- motverka rekrytering och underlätta avhopp*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

Söderberg, C. (2016). *Individriktad brottsprevention - om SSPF och viljan att samverka*. FiF avhandling No 116. Linköpings universitet: Norrköping.

Vetenskapsrådet. (2004). *Forskningsetiska principer - inom humanistiska-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab: Vetenskapsrådet.

Wollter, F. & Kassman, A. & Oscarsson, L. (2013). *Utvärdering av sociala insatsgrupper - individriktad samverkan kring ungdomar i riskzonen*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.

Öberg, P. (2013). "Livshistorieintervjuer" i Ahrne, G. & Svensson, P. (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. sid 58-70

8. Bilagor

Bilaga 1.

Muntlig information innan telefonintervjuerna

- Kort presentation av oss, vårt arbete och vad studien ska användas till
- Tydlig information om att deltagandet är helt frivilligt och att man närhelst kan välja att avbryta intervjun. "Vill du delta?" Svar lämnas muntligt.
- Deltagarna kommer att vara helt anonyma
- Svaren på frågorna kommer att avidentifieras under transkribering.
- Allt insamlat datamaterial kommer att förstöras när uppsatsen är färdig och inlämnad.

Bilaga 2.

Skriftlig information bifogat/lämnat vid datorstödd intervju och samtalsintervju

- Vi heter Johanna Olsson och Ulrica Heldebro och studerar utredningskriminologi vid Högskolan i Gävle. Vi håller på med vår avslutande uppsats där vi undersöker upplevelsen av sociala insatsgrupper utifrån olika deltagande aktörer. Vår uppsats kommer när den är klar att presenteras vid Högskolan i Gävle.
- Allt deltagande är helt frivilligt och ni kan närhelst ni vill välja att avbryta intervjun. Vi ställer därför frågan om du vill delta i denna intervju? Svar på denna fråga lämnas i mail vid datorstödd intervju eller muntligt vid samtalsintervju.
- Inspelning kommer att ske vid samtalsintervjuer om intervjupersonen lämnar sitt godkännande.
- Vid både datorstödda intervjuer och samtalsintervjuer kommer det mailade/inspelade materialet avidentifieras och förstöras när uppsatsen är inlämnad
- Frågorna som ställs kommer att ha teman och svaren får utvecklas av intervjudeltagaren helt beroende på vilka svar som ges.

Bilaga 3.

Intervjuguide vid semistrukturerad djupintervju

- Presentation av oss, vårt arbete och vad studien ska användas till
- En tydlig information till alla deltagare att medverkan är helt frivillig och att de närhelst kan välja att avbryta intervjun.
- Vi kommer att genomföra en semistrukturerad djupintervju där vi fokuserar på diskussionen mellan deltagarna.
- Vi räknar med att hela intervjun kommer att ta ca 1 timme, inklusive presentation och lite fika som vi bjuder på.
- Vår tanke är att spela in intervjun eftersom vi vill kunna ha allt fokus på den som pratar och kunna ställa relevanta följdfrågor. Men även för att kunna analysera och undvika missförstånd. Känner däremot intervjupersonerna obehag mot en inspelning så kommer vi självklart att istället skriva ner svaren vi får.
- Det är endast vi och deltagarna som kommer veta vilka som deltagit, och deltagandet i djupintervjun sker anonymt. Deltagarna blir sedan avidentifierade och det inspelade materialet kommer att transkriberas där namnen ersätts med fiktiva namn. När uppsatsen är inlämnad kommer allt material att destrueras.
- Det är viktigt att deltagarna inte pratar i munnen på varandra. Det kan också uppstå tillfällen där man har olika uppfattningar om frågor, det är viktigt att just detta kommer fram, och man då behandlar varandra respektfullt. Det kan också uppstå att man ändrar uppfattning om saker och ting, under tiden intervjun fortgår, det är också väldigt vanligt och helt okej. Det viktiga är det ni verkligen tycker och tänker kommer fram.
- Vår uppgift under intervjun är att se till att samtalet flyter på och att alla får komma till tals. Vi fyller på med frågor vartefter samtalen rullar på, och ställer följdfrågor om det behövs. Vår roll är främst att iaktta och lyssna, och låter intervjupersonerna föra samtalet kring olika ämnen.
- Vi kommer att börja med att sätta på inspelningen där vi först går ett varv runt så alla får presentera sig, på detta sätt blir de lättare för oss att

koppla ihop rösterna när transkriberingen sker. Men även för att få en liten mjukstart.

- Vår slutgiltiga rapport kommer att presenteras hos Högskolan i Gävle och ligger till grund för vår avslutande uppsats på utredningskriminologi programmet.

Bilaga 4.

Intervjufrågor till ungdomarna utifrån teman¹

Vad upplever du att socialtjänsten gör?

- Vad innebär social insatsgrupp enligt dig?
- Vad tycker du SiG har gjort för dig?

Vad har varit bra?

- Om något har varit bra, vad i så fall?

Vad har varit dåligt?

- Om något varit dåligt, vad i så fall ?

Kunde man gjort något annorlunda?

- Vad bör man tänka på fortsättningsvis?

Något mer du vill tillägga?

¹ Frågorna ändrades mellan ungdomarna beroende på hur villiga dem var att svara. Detta är endast ramen som vi utgick ifrån.

Bilaga 5.

Frågor till fältarbetare, samordnare och polis

Allmän information

Vad har ni för arbetsuppgifter?

- Berätta vem ni är och vad ni gör överlag?

Roller

Vad är roll inom SiG?

- Enligt verksamhetsplanen eller er själva
- arbetsuppgifter

Hur ser ni på er roll inom SiG?

- Bra
- Dålig
- Svår
- Tydlig
- Tillför ni något enligt er själva

Upplevelser utifrån er

Vad tycker ni om hela projektet SiG?

- Hela projektet överlag
- Är rätt personer med i mötena med ungdomarna

Upplevelser utifrån ungdomarna

Hur upplever ni att ungdomarna ser på SiG?

- Positivt inställda
- Negativt inställda
- Övriga deltagare på mötena, bra/dåligt?

Övrigt

Är det något övrigt ni vill tillägga som ni tycker är viktigt att få med?

